

DOMOVINA

P. n. Licealna knjižnica

Ljubljana, Poljanska cesta 2, II. dr. gimnazija

Upravištva „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Napredni bloki na deželi

Iz več krajev nam poročajo, da so se od veselja nad Naprednim blokom, ki je za mesto Ljubljano dosežen, stvorili krajevni napredni bloki, kjer sodelujejo z demokrati bivši pristaši NSS in oni člani SKS, ki niso zadovoljni s postopanjem svojega vodstva, ki je onemogočilo Napredni blok v vsej deželi. Pridružujejo se jim povsod obrtniške organizacije in uradništvo. Ti napredni bloki si stavljajo za dolžnost, delati na to, da se nikdar več ne razcepijo napredne moči na deželi.

Mi moremo to gibanje samo pozdravljati, ker odgovarja temu, kar je JDS v najnesebičnejši obliki predlagala za te volitve. Napredni bloki bodo povsod šli v boj za kandidatstvo listo dr. Zerjave (5. skrinjica) na Kranjskem in dr. Kukovca (1. skrinjica) na Štajerskem.

Klerikalizem, povzročitelj vojne

Te dni smo čitali klerikalno volilno brošuro, v kateri se je SLS podala na solnce glede vprašanja, o katerem solnce pač ne prenese.

Nihče ni prijatelj vojaških bremen in mi bi bili prvi, ki bi glasovali za odpravo vojaštva, če bi tudi brez njega bila naša država izven vsake nevarnosti. Sedaj pa prežijo Lah, Nemec, Madžar, Bolgar in Arnavt na vseh naših mejah, da bi nam ugrabili kos naše zemlje. Da jih držimo v strahu, je žal potrebno nekaj vojaštva. Naši poslanci so predlagali, da se vojna služba zniža na deset mesecev. Kdaj so klerikalci v Avstriji predlagali, naj se triletna vojna služba zniža? Nasprotno, klerikalci so glasovali v Avstriji za rekrute, za triletno vojno službo, za nabavo novih kanonov in pušk ter dopuščali, da so naši sinovi služili v daljnih krajih. Seveda, takrat je šlo za Avstrijo, t. j. za najboljši klerikalno državo.

Nihče ne hvali čez drn in strn vojaške uprave, ki je v glavnem v rokah radikalne stranke, ali to je gotovo, da se našim vojakom glede ravnanja in prehrane godi v naši vojski boljše kakor je bilo v avstrijski, kjer so hodili raztrgani in gladni in kjer so se naučili samo sirovosti. Zlasti so bili avstrijski oficirji večinoma prave zverine, ki preprosto vojaku niso privoščili nobene dobre besede. V naši vojski pa mora vsakdo priznati, da so oficirji skoraj noč in dan skupaj z moštvom in da vlada med njimi

Na Kranjskem je naša skrinjica peta, na Štajerskem prva in v mestu Ljubljani četrta!

prav dobro razmerje. Če so kje kakšne neurednosti, so jih naši poslanci nemudoma ovadili na pristojnem mestu in krivci ter sirovine, ki jih je najti povsod na svetu, so bili nemudoma najstrožje kaznovani. Demokratski poslanci so se neprestano zanimali za počutek naših vojakov in dobili zadovoljiva pojasnila.

Predlansko leto je zaradi neodpušljive brezbriznosti na železnica zbolelo in pomrlo nekaj vojakov na transportih. Vihar ogorčenja je bil soglasen in parlament je izvolil poseben odbor, ki je zadevo preiskaval. Tedaj pa so klerikalci, socialisti in zemljoradniki, ki so prej na bolj kričali, obmolnili, in ko je bilo treba vojnemu ministru Zečeviču dokazati, da je on kriv, teh gospodov sploh ni bilo blizu in niso prinesli nobenih dokazov, tako da se je Zečevič rešil preteče obtožbe. Taka opozicija, kakor je bila klerikalna, ni resna, ker je samo kričala; ko pa je bilo treba dokazati, se je naslonila samo na časopisna poročila. Najbolj nesramno je očitiranje, da so demokrati bili za vojno, ko so napodili Karla iz Budimpešte. Mi vsi vemo, kako resni so bili tisti časi in da je le odločni nastop Jugoslavije povzročil, da se je Karel moral za vselej odpeljati in s tem nam je bila prihranjena vojna sedaj ali pa pozneje. Podoba je, kakor da je klerikalcem žal, da Karel ni ostal v Budimpešti.

Vse to pa bi nas nič ne razburilo, kajti tudi mi mnogokrat upravičeno napadamo vojaško upravo. Razburja nas pa, da se upajo o teh vprašanjih pisati tisti ljudje, ki so v Avstriji ob vsaki priliki blagoslovljali avstrijsko vojsko, ki so glasovali za vsak vojaški kredit in za vsako pomnožitev rekrutov. Ti ljudje so pred vsakim avstrijskim oficirjem delali globoke poklone in vsa cerkev je bila na nogah za povzdigo militarizma. Leta in leta je klerikalizem hujskal proti Srbom in Rusom, češ, da so krivoverci in da jih je treba iztrebiti. Sedaj je dokazano, ga je glavno glasilo SLS «Slovenec» prejemale za to pisanje denar od avstrijske vlade. S tem pisanjem je pripravljaj «Slovenec» in vsa njegova stranka vojno proti Srbom in Rusom, kajti če bi bili ljudje julija 1914. v Avstriji takega mišljenja kakor so bili oktobra 1918., bi se ne bil našel v Avstriji noben državnik, ki bi se upal napovedati vojno. Tako pa je začetkom julija 1914. vsa kleri-

kalna stranka z vsemi sedanji svojimi voditelji na čelu sprejela blagoslov ljubljanskega škofa Jegliča, ki je blagroval vojake zato, da smejo iti ubijati sovražnika. Union-ski shod, ki se ga je udeležilo vse sedanje vodstvo SLS in ki se zaman skuša naprtiti samo dr. Susteršiču na hrbet, je eden izmed sopovzročiteljev svetovne vojne. Pisava glavnih glasil SLS vsa leta poprej, zlasti pa ob početku vojne, je bila pravi zločin nad narodom. Brez slovenskih klerikalcev, brez ljubljanskega škofa in njenemu verne duhovščine Avstrija ne bi bila imela moči, da se odloči za vojno proti Srbom Slovenski klerikalizem je tudi med glavnimi krivci svetovne vojne.

Zato se nam pa gabi, ako klerikalci sedaj ščuvajo invalide proti državi. Ali vas ni sram, katoliški duhovniki in pristaši SLS, če vidite invalide? Ali ne čutite, da ste vi so-krivi njihove nesreče? In ko zabavljate na revščino in bedo, ki se je razvila po vojni, ali ne čutite, da ste vi oni, ki ste gnali naše ljudstvo v vojno in ste ustvarili na ta način to bedo?

Nekateri so že hoteli pogrniti plašč usmiljenja preko klerikalnih lumpov, ki so pod vodstvom svojega škofa in duhovščine povzročili svetovno vojno ter gnali stotisoče v smrt, in ki so se norčevali iz ubogih žen in otrok, ko so zvižali oči in blagrovali vojake, ki smejo na fronto.

Uboga klerikalna duhovščina, tej pa je bilo zabranjeno, da se žrtvuje za Avstrijo! Zgodovinska resnica pa se ne dá izbrisati. Predrznost nesramnost je, če taki ljudje sedaj pišejo o vojni in o vojnih bremenih. Invalidi, bolniki, vdove in sirote ter vsi milijoni revežev, ki jih je vojna spravila ob vse, bi morali zagrabit palico in pognati zločinski klerikalizem iz naše javnosti.

Zakaj ne bom volil SKS?

(Pismo z dežele.)

Kar nas je pošteno naprednih kmetov (ne pa tistih potuhnenih polklerikalcev), smo zagotovo mislili, da pojdejo napredne stranke na deželi skupaj. Pričakovali smo to od SKS, ki bi morala videti, da je izgubila polovico svojih prejšnjih glasov zato, ker, ni nič de-

lala, demokratom pa je branila hoditi na deželo. Pamet bi morala veleti SKS, da bi bila namesto upanja na par kimovcev rajši strnila napredne moči v eno fronto, pa bi delali vsi skupaj z dvojnimi veseljem in z dvojnimi uspehom.

Stari naprednjaki, ki smo bili boj s klerikalizmom, ko so voditelji SKS bili še v povojih, smo zelo razočarani nad SKS, od koje smo pričakovali, da bo rešiteljica napredne misli na kmetih. Podoba pa je, da ena s svojo nezmožnostjo in slepoto napredno misel pokopava.

Mi smo ustanavljali SKS in znano je, da jo ji demokrati dali denar, program, organizacijo in vse. Gospodje voditelji SKS pa so vlezli k „zemljoradnikom“, ki se vesele draga žita, koruze, moke. In to so storili samo, da bi izgledalo, da so kaj drugega kot demokrati, da bi tako lepšo figuro igrali proti klerikalcem. Ali je ta zvijača kaj izdala? Jaz trdim, da nič: izgubili so čez polovico glasov, pri tem pa napredno idejo sploh oškodovali.

SKS ne bom volil:

1.) Ker nisem in nečem biti sovražnik drugih stanov.

Moj sosed je obrtnik, ki še bolj hrepeni po cenem kruhu nego jaz. Moj sin je delavec, ker nimam doma kakor tisti blaženi zemljoradniki, ki imajo ogromno sveta. Tudi on je človek, ki si želi cenem kruh. Mi ne rabimo ne zemljoradniške ne duhovniške vlade, obe pomenita nezdravo hujskanje stanov proti stanovom, mi rabimo ljudsko vlado, ki bo zastopala enakomerno interese vseh stanov. Vsi stanovi so potrebni. Samo JDS stoji na tem poštenem stališču.

2.) Ne bom volil SKS, ki je za zemljoradniško, t. j. veleagrarno politiko. To je na škodo slovenskega kmeta zlasti v hribih in v vinorodnih krajih.

3.) Ne bom volil SKS, ker je dve leti spala, odbijala druge od sebe, zdaj pa je šla klerikalcem na lim s tem, da je uničila napredni blok. Še dolgo nas bo napredne kmete za to Puceljevo napako bolela glava!

4.) Ne bom volil SKS, ker nam je prinesla zavarovanje kmečkih poslov in delav-

cev v zloglasnih bolniških blagajnah, kar bo izvedeno leta 1923.

5.) Ne bom je volil, ker ni hotela dati roke bratu od demokratske stranke. Skof je lahko volil komunista, g. Pucelj pa ne more dr. Žerjava, češ da ni kmet. Zato pa je na listi SKS Madžar klerikalec veleindustriječ *Geza Hartner* v Prekmurju. Vse to pod zeleno zastavo. Sram Vas bodi!

Radikalci in NSS na deželi

Vloženi sta tudi listi radikalne in narodnosocialistične stranke na deželi. Na prvi je kandidat minister Zupanič, ki namesto da bi delal v Beogradu za gospodarske interese Slovencev, leta po občinah, ki mu morajo po vladnem ukazu prirediti kosilo z dobro jedjo in pijačo, dalje sta kandidata graščaka Lenarčič na Vrhniki in Stare na Kolovcu. Oba hočeta doseči, da bi njuni veleposestvi ne prišli pod agrarno reformo. Kandidatov NSS ne imenujemo v njihovem interesu.

Toliko je gotovo, da bo ena in druga lista dobila le po par sto glasov. Za radikalce bodo glasovali nemčurji. Obe listi sta postavljeni, da škodujeta JDS. Vsak glas, odan za radikalce in NSS, je izgubljen in bi prišel v korist največ klerikalcem, ki se vesele, 1.) da se ni posrečil tudi na deželi Napredni blok (po krivdi SKS); 2.) zdaj pa jih veseli misel, da bodo NSS in radikalci kaj odgledali naprednih glasov.

Zato pozivljamo somišljenike, da proglase vsakogar, ki agitira za NSS in radikalce, za škodljivca napredne misli, ki dela posredno za klerikalce. Nobenega glasu za ti dve nesresni stranki!

Radikalci stavijo največje upanje na to, da bodo Kočevarji zanje glasovali. Res so se Nemci v to zavezali, a Kočevarji so brihtnejši in na zunaj pripovedujejo eno, v žepu pa kažejo fige. Kakor vse kaže, ne bo niti 500 Kočevarjev glasovalo za radikalce. Torej je tudi ta up splaval po vodi. Zaman so bile obljube in narodna izdajstva radikalov.

tinič, takole: „Danes smo imeli lepo slavnost, namreč blagoslavljanje in slovesno otvoritev novega šolskega poslopja v Hrastniku. Ob 9. uri zjutraj je bila v pol ure od šole oddaljeni cerkvi v Dragi maša. Ob 10. so se zbrali v telovadnici nove šole krajevni činitelji, učiteljstvo, šolska mladina (280 po številu) in vabljeni gostje. Tu je blagoslovil dolski župnik, član okr. šol. sveta, g. Matija Stagoj, predvsem 3 križe in nato učne sobe, zatem pa je nagovoril mladino in navzoče starše. Načelnik krajnega šolskega sveta se je spominjal v svojem govoru zaslug krajevnih činiteljev in trboveljske občine. Za njim je govoril še šolski vodja otrokom, spominjač jih hvaležnosti, ki jo dolgujejo vsem tem dobrotnikom. — Ob 11. uri so bili otroci pogoščeni z dobrim golažem, kruhom, vinom, pomešanim z vodo, ter s kostanjem. — Ob 1. uri popoldne so se zbrali povabljeni gostje in člani krajnega šolskega sveta pri Juriju vitezu Gosletu k slavnostnemu obedu, pri katerem so se spominjali razni govorniki prijateljev šolstva. — Šolsko poslopje, katero je sezidal W. Fritsch (Frič) za 17.000 goldinarjev, je jako praktična in ne predraga stavba s precejšnjim zemljiščem.“

Komunisti

Na deželi bodo imeli tudi komunisti svojo skrinjico. Imena njihovih kandidatov so širšemu občinstvu nepoznana. Nobeden teh kandidatov še nikdar ni nič storil ne za narod, ne za delavca in o njih ni bilo še nikoli slišati, da kaj znajo.

Kolika nevarnost je v tem, da se pojavijo taki ljudje, se je jasno pokazalo te dni. Take močake je kaj lahko pridobiti za drugo prepričanje. In bogati gospodje, kakor so velesrbski radikalci, to znajo. Glejte:

Zadnjič sta bila voditelja komunistične liste:

Miha Koren, zlatar in delavec iz Trbovelj, **Joža Nahtigal**, ključavničar na železnici v Mariboru.

Prvi je bil celo izvoljen in tudi drugi je imel priti na vrsto. **Koren** je bil med vojno znan hud nemčur. Ko mu je bil kot komunistu mandat razveljavljen, je bil Koren ravno po denar v Moskvi. G. Miha Koren je eden redkih komunistov, ki so se objeli s pravimi boljševiki v Rusiji. Človek bi mislil, da ga bo to utrdilo v njegovem komunizmu.

A kaj se je te dni zgodilo? V Mariboru so radikalci vložili listo. To je taka velesrbska družba, ki molze državo in razširja smrad korupcije po vsem svetu. Sami milijonarji, ki s svojim bogastvom ne vedo kam bi, so vodje te stranke. Pašič sam ima 30 liš. Torej pravcati buržuji in kapitalisti! In vendar sta danes Koren in Nahtigal kapitalistična kandidata. Še pred kratkim se je Koren pridušal, da je izdajica, kdor ni za »enotno proletarsko fronto«. Preklet se je v naprej.

Kaj nas uči ta sramotni dogodek? Uči nas, da moramo biti previdni! Zlati gradovi na luni, ki jih je Koren kot komunistični poslanec slikal ubogemu delavcu trpinu, so se izpremenili v kupček zlata v žepu sodrugov Korena in Nahtigala. Prodala sta svoje brate delavce...

Ali se ni bati, da tako store tudi drugi voditelji? Naše delavstvo je nesrečno in obžalovanja vredno, ker je brez voditeljev poštenjakov, pravi plen hujskarije, blago, ki

Stari hrastniški šoli v spomin

Ko bodo zagledale te vrstice beli dan, takrat že ne bo stal kamen na kamenu od starega in častitljivega šolskega poslopja v Hrastniku. Zaradi pritiska na severni strani ležečega hriba so pričele pokati stene in oblast je bila prisiljena poslopje zapreti. Da pa se rešijo vsaj okna, opeka, streha i. dr., je sklenil krajni šolski svet poslopje demolirati, in danes stare hrastniške šole ni več!

Kakor se poroši oko meni, ko vidim za vredno izginjati to častitljivo poslopje, tako se godi gotovo tudi drugim, ki so prav tako kot jaz sprejemali v tej šoli početne nauke. Zaradi tega, mislim, ustrežem vsem tem po vsem svetu raztresenim rudarjem in drugim delavcem, doktorjem, kmetom, rokodelcem, duhovnikom, učiteljem in drugim, bogatinom in revežem, demokratom, klerikalcem, komunistom in samostojnim kmetom, možem in ženam, ki vsi smo kot mali šolarčki trgali v tej šoli svoje hlačke in krilca, ako se je spominjam ob njenem koncu z nekoliko besedami.

20. oktobra 1879. Pod tem datumom piše kronist, nedavno umrli šolski ravnatelj Valen-

Tako kronist Valentinič, ki je bil tudi prvi voditelj v tem poslopju, tovariša pa sta mu bila poznejši šolski nadzornik Josip Supanek in Ivan Logar, ki živita oba sedaj upokojena v Celju. Od poznejših učiteljskih moči, ki so delovale v stari šoli, naj bodo omenjeni pokojni Armin Gradišnik ter njegova še živeča soproga Amalija, okrajni šolski nadzornik Gustav Vodušek, laški nadučitelj Cetina, Janko Polak, Tone Hohnjec in V. Gatti. Zadnje imenovani je bil sicer jako vpoštevan učitelj, a bil je hud nemškutar: svoje učence je dosledno navajal podpisovati se z nemškim pravopisom, kakor: Schuschmann, Jahn, Sternischa... Mož je bil do preobrata v Hlačah, a je moral tja preko... Vodstvo šole je prevzel za Valentiničem še sedaj aktivni hrastniški voditelj Ivan Sorčan.

Od katehetov, ki so pri ljudeh še v spominu, bi omenil M. Tomažiča, P. Gregorčica in A. Veternika, učiteljica ženskih ročnih del pa je bila skoro ves čas, kar je šola stala, gđc. Mara Flisova iz Laškega.

Stavišče za šolo in ves prostor okoli nje, torej tudi ono, kjer stoji sedaj nova šola, je kupil krajni šolski svet leta 1878. od Martina Spillerja za 2043 goldinarjev.

ga prodajajo. Namesto da bi se oklenilo JDS, ki je ogromno storila za delavce in bi mogla storiti še več, ako bi dobila delavske glasove, se dá razvneti za neke ljudi, o katerih nihče ne vé, kdo in kaj so.

O, dobro vemo, da je med delavci marsikdo, ki v dnu srca čuti, da so poštene le demokracije, a ne upa si s svojo mislijo na dan, ker ga terorizirajo in strahujejo. Zato bo marsikdo vrgel kroglico v demokratsko skrinjico.

Zakaj ne bo noben pameten delavec volil komunistov?

1.) Ker vé, da je ves program komunizma, t. j. poddržavljenje tovarn, obrti, kmečke posesti, orodja — čisto navaden »švindl«. Nikoli ne bo kmet dovolil, da bi iz lastnika zemlje postal njen najemnik, sadove njegovega truda pa bi delili boljševiki. Tovarne v državni upravi bi hitro propadle. Obrt v državni upravi pa je prava neumnost. Da bi vsi enako jedli, tisti, ki ne delajo in oni, ki delajo, je neizvedljivo. Da pa je v sedanjem družabnem redu odpraviti krivice, uničiti trote in lenuhe, pobijati luksuz in požrešnost, vse to je socialni program JDS.

2.) Noben pameten delavec ne bo volil komunistov, ker hočejo ti razdreti državo. Kdo bi plačal račun nereda, če bi bila država razdejana? Delavec in kmet, tako je bilo in bo! Naša država v neredu lahko postane plen Lahov, Nemcev in Madžarov, ki škilijo čez mejo. Pod njihovim bičem pa bi radi delali, kajne, kakor med vojno? Kdor državo razbija, pobija ljudstvo, ne pa bogataše, ki so se še vedno izmazali. Največji greh komunistov je bil, da so se vrgli proti državi, namesto da so v parlamentih delali za delavski stan.

3.) Komunisti so silno škodovali delavstvu z umorom ministra Draškoviča, z atentatom na kralja Aleksandra, z nepremišljenim bojem, ko je bil čas pomagati, da bodo zakoni in ustava še boljši za delavce.

4.) Komunistov ne bomo volili, ker so zavledli reveže delavce v nesrečo, sami pa zbežali čez mejo. Še je gotovo 10.000 rodbin v nesreči zaradi komunističnih nepremišljenih štrajkov. Samo demokrati so se zanje potegnili. Vodje komunistov so pa zbežali na Dunaj, na Laško in v Rusijo, med tem ko so za-

peljane žrtve bile vržene na cesto in celo v zapore! To ni pošteno. Tako je kakor postovanje Mihe Korena in Nahtigala.

5.) Komunistov ne bomo volili, ker so se v Ljubljani zvezali s klerikalci. Pod škofovo krivo palico so zapeljali delavstvo, ki je potem res trumoma ostalo v farovških kremplih. Rdeča zastava se je žalostno emirila pod črno suknjo! Rim in Moskva! Ali gre to kdaj vkup? O da, v Ljubljani! Račun plačuje delavec, ki je okrepil s tem največjega kapitalista tega sveta — rimski klerikalizem.

6.) Komunisti nimajo smisla za stvarno delo za delavca. Namesto da bi se potrudili za aprovizacijo delavstva, za kruh, obleko, za izvajanje socialnih postav, sanjarijo o neki revoluciji in ljudstvo se vda v sladkih nadah na nekaj, kar priti ne more. Ta čas pa gara. Milijarder Stines je rekel: »Le sanjarite, kaj bo, samo da vas ta čas dobro ožemamo«. Ko pride resni moment, beže razni Lemeži na Dunaj, revolucijo pa je mokra cunja ugnala.

Za delavstvo je le ena rešitev: Oklenite se krepko strokovnih organizacij, v političnem oziru pa JDS. Ako bo ta stranka dobila delavske glasove, bo z vse drugačnim poudarkom mogla pritisniti na delodajalce in pa v Beogradu.

Toliko je gotovo: Kar gre glasov in se uporabi truda za komuniste, je vse strel v zrak in udarec v vodo. Premislite dobro, delavci!

Za naše železničarje

Cim dalje bolj se vidi, kako velike važnosti je za državo in narod ter za vse njegove gospodarske panoge promet ter železnica kot glavni nosilec vsega prometa. Dragocenost železnice spoznavamo šele potem, če slabo gredo in pa tamkaj, kjer jih ni. Brez pretiravanja lahko rečemo, da je velik del današnje draginje in zato današnjega nezadovoljstva med ljudstvom krivo dejstvo, da v naši državi železnice niso še v redu. S ponosom pa lahko trdimo, da so ravno železnice, ki tečejo po slovenski zemlji, v lepem redu in če bi ne bilo nereda iz drugih pokrajin naše države, bi pri nas ne mogli govoriti o slabih prometnih razmerah.

Med vojno so se tudi postaje večinoma razširile. Stroji in vagoni so še dosti dobri. Vse to pa ne bi zaleglo dosti, ako bi ne imeli na naših železnicah pridnega in vestnega našega železničarja. Vsakdo mora priznati, da je naš železničar po prevratu zelo veliko dobrega storil svoji domovini, da je v trudopolnem delu noč in dan posvečal svoje sile izboljšanju prometa. Zato je danes ugled železničarjev med ljudstvom velik in vsak pameten človek vé, da je ta stan poleg drugih zelo važen v Sloveniji. Na žalost je pa položaj železničarjev vsak dan bolj žalosten. Njihovi prejemki so tako majhni, da vsi boljši strokovnjaki, zlasti mašinsti, kar beže od železnice, ker kot strojniki v najmanjši zasebni tovarni lahko zaslužijo po dvakrat in še večkrat toliko nego pri železnici. Ni dvoma, da je med javnimi nameščenci eden najbolj slabo plačanih železničar, ki ne dobi za svoje silno odgovorno službo niti toliko plače, da bi pošteno prehranil sebe, kaj šele rodbino.

Vzrokov težkega položaja železničarjev je več. Največji je pač ta, da železničarji do danes niso imeli nobenih dobrih in pametnih zagovornikov. Ministrstvo za promet je imel v rokah dr. Korošec, a ni za železničarje prav nič storil, sicer so pa bili železniški ministri radikalci, ki družega delali niso kakor neumnosti in zmede, poleg tega pa uganjali velike korupcije na račun železnice in železničarjev. Politično pa so se železničarji naslanjali vedno na take ljudi in na take stranke, ki jim pomagati ali niso mogle, ali pa niso hotele. Železničarji so drveli za komunisti, za klerikalci in za narodnimi socialisti. Če jih kdo vpraša, kaj so imeli od tega, dobite odgovor: nič, nič in zopet nič!

Šele sedaj je en del železničarjev ubral pravo pot. Obrnil se je na največjo stranko v državi, na demokratsko, s prošnjo, da naj se začne ona zanimati za železnice in železničarje. Ta del železničarjev je odkrito priznal, da je bil sedaj v zmoti, ko se je dal zavajati od raznih puhloglavcev in brezvestnežev, ki so železničarje samo izkoriščali.

Njihova želja je našla dobra srca. Na zadnjem zboru zaupnikov JDS v Ljubljani so se v prilog železničarjev izpregovorile že

V poslopju samem so se v dobi 45 let izvršile parkrat prezidave, ker se je trirazrednica razširila polagoma v šestrazrednico. Leta 1886. so se prizidala stranišča, ki so bila prej v poslopju samem.

Danes, ko se poslopje podira, vidimo, da je bil Frič slab stavebnik, oziroma da je imel malomarne in nezanesljive delavce: zidano je bilo vse skupaj tako slabo, da se vprašujemo, kako da se ni stavba ob velikem potresu podrla. Apno se skoro ni uporabljalo, vse zidove bi mogel razkopati z držajem od metle najslabotnejši učenec prvega razreda.

Ves material sedaj demoliranega poslopja so kupila od krajnega šolskega sveta hrastniška narodna društva za vsoto 140.000 K, ki ga bodo uporabila za stavbo društvenega doma, v katerem bo tudi dvorana za šolsko telovadbo ter za vse šolske prireditve, ki so sedaj nemogoče, ker ni v vsem Hrasniku primernega prostora. Gotovi ljudje so zagnali zaradi te prodaje velik hrup, kajti hočejo postaviti na račun krajnega šolskega sveta nekemu gostilničarju dvorano za strankarske mamene. Upamo, da se ta zlobna nakana pomeneči, ako ne, naj si zapomnijo oni hujšaki, ki govorijo o oskodovalstvu občine, da se

bo v tem slučaju stavilo v Hrasniku kmalu novo poslopje v šolske namene, kajti učiteljstvo bo vztrajalo trdno na zahtevi po dvorani, kjer bi mogla mladina telovaditi, se zabavati in vzgajati v ljubezni do naroda, države in dinastije.

Miloš Roš.

Slaparjev kovač

(Zabavna zgodba.)

Stara navada je v naši fari, da se vsako jesen enkrat zberemo župljani v farovžu — k izpraševanju. Vsi se znajdemo tam, možje, žene, fantje, dekleta. In čeravno je ta opravek nekam vzvišen in resen, se ga vendar udeležimo vsi polnoštevno, da se od srca nasmejemo vsakomur, ki pride v zadrego pred strogimi vprašanji gospoda župnika ali kaplana. Zapisati pa moram, kako se je nekdo pri izpraševanju odrezal Slaparjev kovač Andrej.

V soboto, na predvečer izpraševanja, je bila mnogobrojna Slaparjeva družina zbrana v prostrani veži pri večerji. Da je hlapcem in deklam šla mlečna kaša bolj v slast, jih je zabaval kovač Andrej s svojimi zabelenimi

dovtipi. Ravno je razlagal neko ribniško modrost, ko se je na pragu pojavil brdski kaplan Jurij, ki smo ga kot šaljivca in priljudnega človeka vsi spoštovali. V Slaparjevo gostilno je zahajal redno vsak večer, posedel v družbi brdskih uradnikov in se ob primerni uri odpravil domov. Ko se je torej ta večer pojavil na pragu in opazil, da se vsa družina smeje Andreju, ga potreplje po rami in pravi:

»Čakaj, Andrej, jutri pri izpraševanju si pa nalašč izposodim tebe in te privijem s težkimi vprašanji. Bi res rad vedel, ali imaš tudi v krščanskem nauku kaj namazan jezik.«

»O, gospod kaplan,« odvrne Andrej, »saj veste, če kolo ne teče, ga je treba namazati. Ravno tako je z mojim jezikom. Če si ga namažem, pa gre... Danes sem izpil par frakeljčkov mazila. Če bo tudi jutri kaj, pa se ne bojim izpraševanja...«

»No, le pripravi se, kakor veš in znaš,« odvrne kaplan Jurij, se poslovil od nas in stopi v gostilniško sobo.

Drugi dan, v nedeljo opoldne, se je Andrej zaprl v kovačnico, se lepo umil in opravil. Na jeziku pa je ves čas čutil, da ni vse prav v redu in že ga je skrbelo, da

nekateri odločne besede. Minister n. r. doktor Zerjav, ki je znan po svojem neumornem delu in po svojem vplivu, je prečital resolucije na korist železničarjev ter izjavil, da se bo toče v bodoče, baš zato, ker so vsi drugi odrekli, demokratska stranka prav krepko zastemati za interese železničarjev. Navzoči železničarji in vsi drugi zaupniki JDS so svojemu voditelju pritrjevali.

Zmagala je pri železničarjih preudarnost in uvidevnost, da je ugodna rešitev železničarskih vprašanj mogoča le, če se železničarji naslonijo na tako močno stranko kot je demokratska. Kaj bi imeli železničarji od naših strank, ki so brez vpliva? Naj bi neželjskemu shodu in onim železničarjem, ki so se že priklopili JDS, sledili še drugi in kmalu bodo videli, da bo zanje boljše. Vsak demokrat pa bo le vesel, če se bo na predlog demokratskih poslancev v novi narodni skupščini med prvimi vprašanji obravnavalo in rešilo tudi železničarsko vprašanje, ki je eno najbolj važnih in perečih vprašanj v naši državi.

Politični pregled

Niti trije celi tedni nas ne ločijo več od volitev in povsod se je že razvila naravnost mrzlična volilna borba,

ki se vodi med velikimi in malimi strankami. Od velikih strank se nahaja v največji zadregi radikalna stranka, ki takrat, ko je prevzela volilno vladno v svoje roke, gotovo ni pričakovala tega, da nastane v njenih vrstah tak razkor. Danes je radikalna stranka najbolj razčlenjena, ker ima v 16 okrožjih po več kandidatnih list in razen tega je Prelič izstopil iz stranke in ustanovil posebno, neodvisno radikalno stranko. V vseh 55 volilnih okrožjih v državi so postavili svoje kandidatne liste

samo demokrati,

kot najmočnejša in najbolj razširjena stranka v državi, ki jo priznavajo vsi kot stranko božjosti.

Pri nas na Slovenskem so radi nastopa Ir. Šušteršiča

klerikalci obupani,

ker vidijo, da so od vseh osovražen. Za to se

s tem večjo vneto udeležujejo vrnitve boja in farbajo ljudstvo tako, kakor ga še nikdar niso farbali. Največ vpijejo o avtonomiji, kar je zelo neumno, ker

avtonomijo že imamo

v oblastnih in pokrajinskih samoupravah, kakor jih predvideva ustava in kmalu po skupščinskih volitvah bomo volili zastopnike tudi v okrajne zastope in v oblastne skupščine. Seveda, klerikalcem je taka avtonomija za nič, oni bi hoteli nekaj čisto drugega, nekaj nedosegljivega in v tem je ravno njihova največja grdobila, ker farhali volilce z obljubami, za katere vsak pameten in razsoden človek dobro ve, da so nedosegljive. Taka avtonomija, kakor jo zagovarjajo in se »borijo« za njo klerikalci, bi pomenila razpad države in en ubogi milijon Slovencev bi živel kot samostalen narod — morda celih 24 ur, ker bi si našo zemljo takoj razdelili naši grabežljivi in zemljelačni sosedi. Samo v enotni in močni Jugoslaviji je naša bodočnost, to dobro vedo tudi klerikalci, ali nim ni do tega, da bi Slovenci bili deležni lepše bodočnosti, temveč samo do tega, kar si želi rimski papež, ki je Italijan, torej naš smrtni sovražnik. Klerikalizem pri nas je obsojen na smrt, on sam to dobro ve in zato sedaj tako breca v svojem umirajočem položaju.

Naš spor z Italijo je za enkrat končan, oziroma se odpravlja. Spor je nastal

radi rapalske pogodbe,

ki je Italijani niso hoteli izvršiti, ker bi nam morali po pogodbi izročiti še precej našega ozemlja. Sedaj pa so končno odnehal in ko pišemo te vrstice, je naša vojska menda že vkorakala na Sušak, prihodnji teden pa zasede še oni del Dalmacije, ki so ga do sedaj držali Italijani v svojih grabežljivih krempljih. Ampak v italijanskem suženjstvu ostane še preko pol milijona Jugoslovanov na Notranjskem, Goriškem, v Istri in v Trstu! Kdaj bo konec tega suženjstva? To je odvisno od raznih vprašanj, največ pa od nas samih! Eno je gotovo: Italijanske želje, da bi večno gospodovali nad našim kršnim Krasom, solčno Gorico, Trstom in Istro — so prazne, ker pra-

vica sicer polagoma, pa tem gotovje vedno zmaga. In pravica je na naši strani!

Pretekli dni se je nahajal v Beogradu avstrijski državni kancelar dr. Seipl s svojim zunanjim ministrom Grünbergerjem in s še nekaterimi spremljevalci. Namen njegovega potovanja v Beograd je bil, da se z našo vlado dogovori radi rešitve važnih političnih in gospodarskih vprašanj in sploh o odnošaju

med Jugoslavijo in Avstrijo,

ki sta neposredni sosedi, in je splošna želja, posebno v Avstriji, da bi bili ti odnošaji res sosedski, prijateljski. Naša vlada je šla avstrijskim poslancem zelo na reko, več kot je to bilo potrebno. Res je, da se nahaja Avstrija v veliki revščini, ali kriva je sama, da je prišla skoraj na beraško palico.

Zaradi vojne odškodnine, ki je Nemčija ne more ali pa noče plačati, je

razmerje med Francijo in Nemčijo

še vedno skrajno napeto, ker Francozi z vso brezobzirnostjo izkoriščajo svojo premoč in nastopajo na nemškem zasedenem ozemlju ob reki Ruri kot edini in neomejeni gospodari. Nemci so, seveda, strahovito užaljeni in se upirajo, potem pa romajo v — francoske ječe. Tu se bo moralo nekaj storiti, ker sedanje razmerje med Francijo in Nemčijo postaja že nevzdržno in škoda je prevelika. Malo bi se Nemcem že lahko odnehalo, ker ako res ne morejo plačati, potem se pač ne bo dobilo vse vojne odškodnine, ali pa vsaj ne takoj.

Tudi turško vprašanje še vedno ni rešeno in

Turki sami med seboj

so zelo needni v vprašanju, ali bi sprejeli mirovne predloge velikih sil, ali bi jih odklonili. Položaj je pa tak, da se bodo Turki morali ukloniti, ker za vojno so veliko preslabi. Zravsali se bodo malo med seboj v parlamentu, ampak končno bo večina glasovala za to, da se sklene mir in to bo v današnjih razmerah najboljše.

Priporočajte in širite „Domovino“!

je pred vso faro osramoti, če mu jezik ne bo dobro funkcioniral.

«Eh, kaj, mazila bo treba!» pravi nato, klopi v gostilno in si privoščiti dva politrčka starine. Izpil ju je skoro v dušku.

V farovski sobi »hušternu«, je bilo zbranih že polno faranov, ko stopi mednje Andrej. Razgovarjali so se možje, kramljale ženice, dekleta v svojem kotu so bila tokrat izjemoma molčeča in sramežljiva, fantje pa so se posmehovali, ko se je med nje pomešal Andrej.

Kmalu za njim stopi tudi gospod kaplan. Po kratkem pozdravu in nagovoru začne z izpraševanjem pri fantih. Komaj zagleda Andreja, ki se je potuhnil v kotu, mu že pomigne s prstom in ga povabi v sredino.

«Povej mi, Andrej,» zastavi kaplan Jurij vprašanje, «kje so doma tri božje čednosti: vera, upanje in ljubezen?»

«Ali smem povedati čisto po svojem prepričanju?» vpraša Andreje previdno.

«Seveda, seveda!» pritrdi kaplan Jurij.

«Torej cela stvar je taka-le,» začne Andrej s svojo razlago: «Verā je na vsakem paternostru, upanje je pri oštirju, če le kaj da nanj, ljubezen je pa največja med fanti in dekleti.»

Zasmejali so se farani, kaplan Jurij je bil v majhni zadregi, pa posmehnil se je tudi on in zastavil drugo vprašanje:

«Saljiv fant si, Andrej, a na sebe le precej držiš. Pa mi povej, katere so najgrše reči na svetu!»

Brez obotavljanja odvrne Andrej:

«Jaz mislim, da so najgrše na svetu tri reči: pijana ženska, soldat pod marelo in pa plenice okrog farovža...»

Vse je prasinilo v smeh, posebno dekleta so se sramežljivo hihitala. Kaplanu Juriju pa je bilo to menda le preveč. «Na svidenje prihodnje nedelje!» je dejal in naglo odšel.

Mi fantje pa smo se odpravili v Slaparjevo gostilno, kjer smo Andreju še bolj namazali jezik, da nas je s svojo neugnano hudomušnostjo zabaval do pozne noči.

A. Stražar.

Iz Podgriške vasi

Iz zbirke »Pobožni ljudje«.

Podgriška vas ne slovi daleč okrog po svetu. Tiha je in samotna kakor so vse naše slovenske vasi. In tudi življenje v Podgriški vasi teče mirno in nemoteno naprej. Vendar pa je doživela Podgriška vas nar zanimivih

dogodiljajev, ki so vredni spomina in vam jih, dragi bralci »Domovine«, hočem podati točno in resnično.

Zanimiva osebnost med podgriškimi vaščani je bil posestnik Neslanec. Bil je silno pobožen mož. Med prvimi je prihajal v cerkev; in kako pobožen je sedel v klopi! Imel je oči vedno obrnjene proti velikemu oltarju, pobožnost mu je kar sijala z obraza in kdor ga je opazoval, si je moral poreči: dobrega srca mora biti ta mož. A vsakdo, ki je mislil tako, se je motil, dokler Neslanca ni osebno spoznal. Z Neslancem je bilo namreč tako kakor z marsikaterim orehom: zdrava, trda luščina, znotraj pa gnilo jedro...

Naneslo je, da je na vrata posestnika Neslanca nekoč ob pozni večerni uri potrkal siromašen prosjak, poprcsil za malo tople večerje in za skromno prenočišče. Pobožni Neslanec sicer siromaka povabi v hišo, toda ni mu kar postregel z večerjo, temveč ga začel izpraševati o življenju in mišljenju. Siromašni možakar, misleč, da ima pred seboj odkritega moža, začne odgovarjati po svojem prepričanju. In ko ga končno Neslanec povpraša, kaj misli o duhovnikih odvrne prosjak:

ŠT. VID PRI LJUBLJANI. Bivši naš šolski vodja, g. Janko Žirovnik, sedaj v Borovnici, je bil pred kratkim odlikovan z redom sv. Save. Njegovo odlikovanje je vzbudilo med vsemi pošteno mislečimi veliko zadoščenje. Možu, ki je posvetil vse svoje življenje procvitu naše mladine, iskreno čestitamo k odlikovanju in to tembolj, ker so ga v dobi, ko je vladal na Kranjskem črni klerikalizem, v zahvalo za njegovo neumorno delovanje tako rekoč kazensko prestavili iz Št. Vida in ga iztrgali svojim ljubljenskim učencem. Kraljevo odlikovanje je sedaj obsodilo njegove preganjalce. Njegovi učenci pa mu pripravljajo slavnost, da bo spoznal tudi mlajši rod, kdo je bil pri-ljubljeni oče in vzgojitelj Št. Vida. — Čudne so skrbi klerikalcev za šolo in izobrazbo naroda. Pri nas so imeli dolgo v rokah tudi šolo. Duša šentviške klerikalne vlade je bil prosluli dekan Zabret in se zato desetletja ni storilo za šolo nič drugega kakor samo pazilo, da so se otroci vzgajali v klerikalnem duhu. Šolsko poslopje se je zanemari- lo do skrajnosti. Dokler je bil Zabret sam predsednik krajnega šolskega sveta, se je vedno udeleževal sej, da ne bi bila izdana kaka protiklerikalna odredba. Odkar pa je krajni šolski svet prešel v napredne roke, se dekan Zabret kot zastopnik cerkve ne boji več, da bi se sklenilo kaj na škodo cerkve in se zato sej tudi več ne udeležuje. Tudi mi verujemo, da je nepotrebno, da bi cerkveni očetje pazili na šolo, kajti šola je last naroda, ne pa klerikalnih priganjačev.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO. Tu je umrl gospod Vid Bremec, mesarski pomočnik pri g. Cirmanovi. Služboval je v tej hiši nad 40 let ter bil zvest in dober delavec. V političnem oziru je bil vedno narodnjak, marljiv agitator JDS in član Sokola. O njegovi pri-ljubljenosti je pričal pogreb, ki se je vršil iz hiše Cirmanove, katera je preprostu usluž-bencu ob njegovem slovesu iz hiše izkazala vse časti. Pogreba se je udeležilo mnogobrojno občinstvo iz Št. Vida in Ljubljane. Neprijetno pa je dirnilo pogrebce obnašanje šentviškega duhovništva. Dasi so bili za kondukt

«Taka je stvar, da sem mnogo premeril svetla, mnogo izvedel in dovolj izkusil. O duhovnikih pa moram reči kratko, da so potrebni in morajo biti. Toda, žalibog, mnogi med njimi se ne ravna po Kristusovih naukih. Poznam jih, ki za siromaka nimajo drugega ko zbadljivo in za nameček — en krajcar. Poznam jih mnogo, ki se bolj brigajo za politiko ko za svetl evangelij. Je nekaj dobrih vmes, a so le redko posejani in srečna je fara, ki ima pravega božjega namestnika v svoji sredi.»

Siromak ni dovršil zadnjih besed, že je imel vrata odprta na stečaj in Neslanec je zarohnel nad njim:

«Poberi se mi, capin grdi, izpod moje strehe. Liberalcev ne bom gostil!»

«Pa lahko noč», pravi siromak in pobere svojo culo, «nič ne dé, bom pa spal pod mi-lim nebom. Hinavec — nisem bil nikoli.»

In podal se je v temno noč. Prespal je na polani. V jutru se je odpravil naprej po svetu in k ljudem, povsod je raznesel slavo Neslančeve dobrotljivosti in nikjer ni poza-bil omeniti pregovora: Kdor resnico góde, ocosli na nlem stolčecol.

A. Stražar.

naprošeni trije duhovniki, je prišel samo g. kaplan, to pa radi tega, ker se je zaznalo, da se pogreba udeleži tudi Sokol. Rdeča so-kolska srca pa že od nekdaj bode to gospo-do. Bilo je treba precej nagovarjanja in pro-šenj, preden se je gospod kaplan dal omeičati, da se je pogreb razvrstil do hiše stare po-kojnikove gospodarice. Duhovščina je vendar zato tu, da vsakega pokojnika pokopje s pri-merno častjo, ne pa da svoj dohro plačani posel opravlja z nejevoljo in jezo, kakor smo to opazili pri šentviškem g. kaplanu. Ljudstvo je to obnašanje dobro opazilo in si ga bo za-pomnilo. Pokojnemu Vidu Bremcu ohranimo časten spomin!

SAVA NA GORENJSKEM. Tukaj se je 18. febr. v pljanosti z nožem zabodel 19letni tovarniški delavec Janez Dovžan. Rana ni posebno globoka, ker je konica noža zadela v prsni koš. Dovžan si je sam izmaknil nož in si ga hotel še enkrat zabosti, a navzoči so mu ga vzeli iz rok ter ga spravili v tovarniško bolnico.

ŠT. VID PRI LUKOVICI. Na zaupni shod SLS, ki se je vršil v Kamniku, je šlo od nas več možakov pod vodstvom dušnega pastirja. Na dobri uspeh in vse navdušenje so ti možja, ko so se vračali domov, dobro gledali v vinske kozarčke. Pa kaj nas briga to! Toda briga nas naslednje: Ko so se vračali skozi gozd Bopet, so došli tam voznika Andreja Stojca in njegove znanee. Vinjeni in trezni ljudje pa ne spadajo skupaj; to se je tudi tukaj videlo. Slabotni konjiček, ki je peljal hosto, je težko vlekel, klerikalni veljaki, namesto da bi ljudi pustili v miru, so še voz zadržavali nazaj in se obešali okrog njega. Voznik jih je opomnil, naj miru-jejo, a so ga zato pretepli in mu raztrgali suk-njič. Vse to se je dogajalo pred očmi dušnega pastirja in mežnarja. Pa s psovkami so obkla-dali te ljudi; slučaj je namreč uanesel, da so bili napadeni našega mišljenja. Tako vidimo in občutimo sedaj znano krščansko ljubezen še na obleki in koži... Seveda to junaško delo je imel v rokah advokat in je bilo tudi nekaj stroškov. Vprašamo tudi našega g. župana, če ima še kaj blagoslovljene vode od znane vo-diške Johance. Bil je ta veljavni mož tudi med tistimi lahkovernimi romarji, ki so romali v Vodice do Johance sleparice... Drugače smo bili poprej složni prijatelji v naši občini, dokler ni k nam prišel sedanji župni upravitelj. Ta pa je ljudi zmešal. Upajmo, da kmalu odide in da se bomo znova sprijaznili. Zapomnite si vsi: Ko pride dan volitev, 18. marca, pokažite, da ste možje in dajte kroglico demokratom. O pri-liki se še oglasimo. — Napredni občani.

ŠT. RUPERT NA DOLENJSKEM. Iz gra-du Rakovnika pri Št. Rupertu je že pred Božičem odšel oskibnik Vasič. Nič kaj posebno radi ga nismo imeli okoličani, ki smo imeli oprav-ka z graščino. A spoštovanja mu ni mogel odreči nihče, ker pravičen je bil in zvesto vdan svojemu gospodarju grofu Barbotu; za-to pa je odšel tak, kakršen je bil prišel pred 25 leti, brez vsakega imetja. Ko so po pre-vratu «boljševiki» napadali grad in neko noč grofa in grofico kar preko njiv podili iz po-staje v grad, bi ju bili gotovo ubili, da ju ni branil in svoje življenje za nju zastavil oskrb-nik Vasič. Zaradi tega je pač vsakdo priča-koval, da bo gospod grof hvaležen svojemu rešitelju in zvestemu služabniku. Pa visoko-rodna nemška gospoda ne pozna hvaležnosti tudi ne napram svojim zvestim služabnikom. Nekí reven avstrijski baronček, ki je grofovo hčer poročil in se v gradu vgnedil — ki pa najbrž še naš državljan ni in tudi ne zna na-

šega jezika — je počasi začel prevzemati po-sle oskrbnika; zato so g. Vasiča vedno bolj odrivali in prezirali, tako da mu ni bilo več obstanka. Odití je moral, sicer bi ga bila do-hitela usoda ubogega zvestega Frica. Zamo-rec je storil svojo dolžnost, naj ide! Tako po-stopa visokorodna nemška gospoda. G. Vasi-ču pa želimo drugje več sreče kakor v službi nehvaležnega grofa. Kdo bo tudi kaj posvetil v zavoženo agrarno reformo in druge ko-tičke? — Opazovalci.

GORA PRI SODRAŽICI. Pri nas je bilo do sedaj dokaj miru. Težke skrbi za obstanek nam niso dopuščale spuščati se v politični vrtnec. S trdim delom se preživljamo in brezlehnost nas sili v tujino za zaslužkom. Večina nas gre že zgodaj jeseni na Hrvaško kot gozdni delavci in tesači. Tudi jaz sem bil nešteto zim tamkaj in ker mi poje le sekira, se le nerad pripravim k pisanju. Sedaj mi bolehnost ni dopuščala iti od doma, zato si krajšam čas s čitanjem časo-pisov; tu in tam pride tudi kateri sosedov, ki se je že vrnil domov. Pri peči se pogovarjamo o preteklosti in se spustimo tudi malo v poli-tično debato. Pri meni čitajo «Domovino» in šele sedaj smo prišli do prepričanja, kako so naa klerikalni voditelji vlekli za nos in kako laže «Domoljub». Moj sosed je mnenja, da s samo-stojno kmetijsko stranko nikakor ne moremo glasovati, ker nismo kmetijci. Le spomladi in poleti se nekoliko pečamo s kmetijstvom. Drugi sosed pravi zopet, ali naj volimo škulja. Jaz sicer nimam ničesar proti njegovi osebi ali do-lovanje stranke ni isto, kakor smo pričakovali. Ob zadnjih volitvah so nam obljubljali veliko. Obžalujemo, da smo se vsedli na njihov lim. Kaj so prav za prav dosegli ti možakarji? Ni-česar, prav ničesar. Vlekli so pa vendar plačo naših žuljev. Tudi v bodoče ne bo klerikalna stranka imela nikakega vpliva. Mi Gorniki se nikakor ne moremo strinjati s takim postop-panjem klerikalnih hujskačev ter bomo storili svojo dolžnost s tem, da podpiramo eno naj-večjih strank naše države, ki ima največ za-slug, in to je edina demokratska stranka. Ker imamo Gorniki precej oddaljeno volišče, zatorej se prav pripravljamo sodražskim klerikalnim hujskačem, da nam pošljejo vozove kot zadnjič, kroglijce bomo vrgli pa vzlic temu demokratski stranki. Drugič kaj več.

M. P.

RAKA. Dopisniku «Domoljuba» z dne 1. fe-bruarja odgovarjam samo toliko, v kolikor je imenoval mene. Pravite, da me je bolelo srce, ko sem iskala svoje varovance. Nikogar ni-sem iskala, ker ni bilo treba nikogar iskati. Pač pa so vas že iskali vsi vaši podložni, od cerkvnika do kuharice, ko bi bili morali opravljati svojo vsakdanjo službo, a ste bili — že veste kje. Zato ugotavljam, da bi vi sami potrebovali varuha in vam odpuščam, da še mene ne morete pustiti v miru. — «Gdč. Zinka.»

RAKA PRI KRŠKEM. 18. februarja so imeli klerikalci shod v farovski kleti. Ker je bilo zraven mnogo naprednjakov, se zboro-vanje ni vršilo gladko in bivši poslanec Suš-nik je moral radi velikega šuma prekiniti go-vor. Neki Matija Černič je ljudstvu grozil s kaznijo, če razbije shod. Fant je gotovo po-zabil, kako so se klerikalci obnašali lani na shodu SKS. Nato so klerikalci poizkusili po-magati si s silo, pa ni nič izdalo, na kar je Sušnik vprašal navzoče, ali hočejo biti še hlapci Srbov. S takimi praznimi dovtipi je lovil priznanje Marjinih devic, katerih je bil dosti na shodu. Radovedni smo, koliko bi jih bilo vzdignilo roko, če bi jih bil vprašal, kdo hoče biti farovski hlanec. Po Sušnikovem ro-

voru je bil shod takoj zaključen, ker se klerikalci niso upali več naprej. Klerikalni shod ni izdal nič, ker kmetje dobro vedo, da sedaj dr. Šušteršič opravlja s klerikalci dolgo spoved in objavlja o njih take lumparije, da se vse zgleduje. Leta 1912. so bile ravno tako volitve kot letos, in klerikalni govorniki so tedaj obetali vse mogoče, prost lov in pristo kuhanje žganja. Nato so nas pa vseeno leta 1914. zapletli v strašno vojno proti bratom Srbom in Rusom. Ali se nič ne spominjate, kako je bilo na fronti, koliko je nedolžnih padlo, ker so klerikalci radi verskega in narodnega sovraštva proti Srbom in Rusom hujskali ljudstvo za vojno. To bi jim ugajalo, da bi se zopet bratje streljali med seboj, oni pa bi potem doma sedeli in se redili. Ta čas, ko so bili možje pod puško, so mnogi duhovniki plavalši ženske in nagovarjali ljudstvo, naj podpisuje vojno posojilo. Če ste kaj poštteni, plačajte sedaj to škodo in prosite Boga, da vam odpusti v nebo vpijoče grehe. Če zopet dobite državo v roke, nas boste zopet zapletli v prepire in vojno. Takrat so vaši podrepniki lačnim kmetom jemali živino in ves pridelek. Kdor je bil klerikalec, s tem ste postopali po svoje, kdor pa vam ni bil po volji, tega ste spravili v nesrečo. Koliko ste jih spravili na fronto! Ali mislite da smo že pozabili na vojno? Ali ne vidite invalidov? Nikar ne mislite, da je ljudstvo pozabilo, da nas je klerikalizem zapletel v nesrečno vojno proti Srbom in Rusom in da je takrat proti tem našim bratom, ki so ravno tako ubogi kmetje kakor mi, klerikalizem hujskal z istimi grdimi besedami kakor hujška danes in kakor je hujskal bivši poslanec Sušnik na shodu na Raki. Klerikalci pač zaničujejo ljudstvo in mislijo, da je tako pozabljivo, da jim bo še enkrat sedlo na lim in verjelo ščuvanju proti Srbom. Madež krvave vojne in njenih izgub ostane neizbrisen in dokler bodo živeli ljudje, ki so radi vaših hujskarj trpeli, toliko časa nikar ne mislite, da bodo kmetje in delavci klerikalizmu verjeli.

KANDRŠE. Dne 18. svečana nas je doletela visoka čast, da nas je posetil klerikalni kandidat Kremžar ter nam razodel imenitnosti avtonomije. O, dragi čitatelji «Domovine»! Mnogo dobrot nas čaka v klerikalnem kraljestvu, toda gorje onim naprednjakom, ki so ubogo farovško paro izročili na milost beograjskemu centralizmu. Nad nje pride grom in pekel! Poslušajte, kaj nam je vse natvezal g. Kremžar. Spravil se je nad davke in carine in vezal otrobe, ki jih zna razbrati že vsaka ženica, na namreč Slovenija plača 700 milijonov več davka, kakor porabi za svoje potrebe. Pri tem razodetju ga je stresla sveta jeza, da je grmel kakor sveti Hieronij v priliki. In nadalje je razlagal, da se v Beogradu šopiri razkošje in da se zidajo sedemnadstropne hiše po ameriškimi načrtih! Nato se je spravil nad vojaštvo in pripovedoval pretirane neprilike naših fantov v južnih krajih. Pozabil je povedati, kdo je bil tisti, ki je glasoval za srbski vojaški zakon. Ali ne klerikalci? Naposled je g. Kremžar začel razpravljati o avtonomiji. O naprednjaki, ki menite, da klerikalni Izrael nima programa za svojo avtonomijo — kar enkrat pojdite poslušat g. Kremžarja, ta govori o avtonomiji kakor sveto pismo. Za vlado si izvolimo farovškega prezidenta; sodnija bo na leci; vojaški obvezanci dobijo lopate za kidanje snega, poleti pa bodo delali ceste od farovža do farovža; davki ostanejo na sedanji višini; preostanek 700 milijonov pa se porabi za dobro

namene, namreč za cerkve, kloštre, menihe, nune in druge farovške patrijote. Ti uradniki, učitelji, napredni obrtniki in kmet, pa le glej, da prideš v diplomatske stike s farovško kuharico, če ne ti bo slaba predla v avtonomiji! Tako smo menda pravilno razumeli g. Kremžarja, ki mu od srca privoščimo, da postane prvi slovenski prezident!

HRASTNIK. Naših par klerikalcev je iznašlo zopet nekaj lepega. Da bi pokazali, kako slabo razumejo liberalci gospodariti, so skovali pretečeni teden za «Slovenca» članek, v katerem kar mrgoli neresnic. Da pa davkoplačevalci zvedo pravo resnico, jim hočemo stvar malo pojasniti. Kakor že znano, se sedaj stara dekliška šola podira, ker je že več let sem vedno bolj razpadala. Kriva razpada, pravijo klerikalci, da je premogokopna družba, ker je hrastniški hrib izpodkopala in sedaj leze isti v dolino. Tudi mi smo bili že dolgo istega mnenja, pa ne vsi, ker žal jih je tudi mnogo, ki menijo, da so vzroki razpada drugje. Zato bi bili mi zelo hvaležni g. klerikalcem, če bi bili res tako brilantni, da bi dokazali, da je premogokop kriv. V tem slučaju bi potem še vedno bil premogokop primoran staviti na lastne stroške drugo šolo, tudi če se material, ki je last krajnega šolskega sveta, desetkrat proda. Torej na noge, gospodje, pokažite za dejanjem, kaj znate! Že pred tremi leti je neka narodna žena v Hrastniku dala zemljišče, ki je okoli 50 m od šole oddaljeno, narodnim društvom na razpolago brezplačno za zidanje dvorane. Ker se sedaj, ko je material stare šole na prodaj, nudi prilika za zidanje dvorane, so hrastniška napredna društva (šest po številu) sestavila konzorcij za zgradbo narodnega društvenega doma. Ta društva (ne sam Sokol) so stavila z najširšimi koncesijami krajnemu šolskemu svetu ponudbo, da se jim prepusti material za kar mogoče najnižjo ceno. Uradno se je ugotovilo, da je material vreden 30 do 40 tisoč dinarjev. Krajni šolski svet je prepustil, vpoštevajoč izredne ugodnosti, ki jih nudijo edino te ta društva, z večino glasov material za približno 35 tisoč dinarjev. Kje so naši brilantni pripadniki rimske internacionale dobili cenilca, ki ceni material nad 1 milijon. ne vemo. Najbrž je prišel iz Avstrije in računa po avstrijskih kronah. Če pa so res tako požrtvovalni, jim pa konzorcij rade volje odstopi kupljeni material za milijon naših kron. Seveda bi bila potem šola brez prave telovadnice. S tem, da je krajni šolski svet dal material konzorciju, je davkoplačevalec mnogo prihranil iz sledečih dejstev: Na vsak način rabi šola prostorno telovadnico, ker sedanja, ki je velika komaj kot soba enega razreda, pač ne zadostuje za toliko otrok. Dvorano dá namreč konzorcij popolnoma na razpolago za vso šolsko telovadbo, šolske svečanosti, otroške igre itd. Posebno ugodno je to radi tega, ker bo potem telovadnica komaj 50 m od šole oddaljena, kar noben drug ponudnik nuditi ne more, ker ni v bližini takega prostora. Dvorana se tudi ne sme rabiti v politične, ampak le v kulturne namene. Iz sedanje telovadnice v šoli se bo lahko skoraj brez posebnih stroškov napravil en razred, ki sedaj še manjka. Druge šole potem ne bo treba zidati, tako da si bomo davkoplačevalci popolnoma prihranili plačilo v «Slovenca» napovedanih «novih milijonov». Gospodje, torej le nič zabavljanja o slabem liberalnem gospodarstvu! Spomnite se raje na ribolov v potoku Brnica in trkajte se na prsi! Mea culpa...

ZDOLE PRI BREŽICAH. Neki tukajšnji mali Lojzek kobaca od hiše do hiše in agitira za klerikalce. Prišle je zadnjič tudi v neko hišo, kjer se sicer niso zmenili za njegovo besedičenje, temveč so mu raje ponudili sladkega vinčeca. In ljubeznivi Lojzek se je rdeče kapljice tako napolnil od kolen pa do grla, da je začel po nedolžnem obrekovati neko tukajšnjo vdovo. Čakaj, Lojzek, enkrat te bomo že poslali po rakovi poti!

DOBOVA — KAPELE. Pri nas je že v polnem teku volilno gibanje. Vse polno imamo strank in njihovih prorokov, ki obljublajo seveda vse najboljšje. Klerikalci ga najhujše lomijo, ker mislijo, da so ljudje še vedno tako nevedni kakor včasih pred vojno in da se zato še vedno dajo vloviti na prav neumen lim. Kandidati teh raznih strank za naš okraj so nekateri taki, da znajo komaj pisati in čitati. O zmožnosti teh ljudi je pa škoda izgubljati besede. Kandidata SKS za ta okraj naše ljudstvo ne pozna. Tujcu ne zaupajo in sumijo, da mu gre le za poslanske dijele. Republikanci pri nas ne pridejo v poštev. Naše ljudstvo je že toliko razumno, da uvideva, koliko škode so radičevski republikanci povzročili med Hrvati. Zato se kmetje, obrtniki, uradniki, delavci in drugi stanovi naslanjamo na napredno kmetško-obrtno zvezo, od katere je pričakovati največ uspeha, kajti naša zveza je v okrilju demokratske stranke, ki je največja v državi in ki bo kot taka mogla največ pomagati pri tem, da pridemo enkrat zopet v stari red kakor je bil pred vojno. — V nedeljo 4. marca dopoldne priredi kmetško-obrtna zveza v Dobovi in Kapelah shod, na katerega so vabljeni vsi, tudi oni, ki še dvomijo o nesebičnosti in poštenosti naše stranke. Pridite poslušati!

LAŠKO. Svojim očem nismo mogli verjeti, ko smo čitali na radikalni listi kot kandidata tudi ime našega brivca Blaža Zupanca. Sicer nam je vsem znano, kako zna ta možakar obračati svojo sukno, kako je omedel že prav vse stranke, od socialno-demokratske preko klerikalne in narodno-socialistične, potem ko je bil že liberalce in demokrat, do — radikalne. Grdo vijugasta je ta pot, a mož ima menda svoje veselje in dopadajenje nad izpremembami. Tokrat pa je našel sebi primerno družbo: Miha Koren in Nachtigall, dr. Pfeifer in dr. Dernovšek. Upamo, da naš Blaž Zupanc te družbe ne bo več zapustil, marveč il ostal zvest do smrti. Zavidamo le radikalnimi stranki, ki je z njegovo kandidaturo zadela v črno in napravila pridobitev, ki se ne sme omalovaževati. G. dr. Pfeifer, imejte veselje, kajti ves laški okraj bo glasoval za vas. Brivec Zupanc je že obljubil, da bo vse svoje volilce bril za 2 kroni cenejše, in pravi, da ne bo za nobeno kronco na zgubi. Pravi pa tudi, da bo odložil vsa svoja mesta, ki mu jih kratkovidneži še dajejo, ker jih ne bo mogel opravljati radi odsotnosti kot poslanec. Ubogi Blaže!

LAŠKO. Prav izredno smešno se je vršilo zborovanje zaupnikov mogočne klerikalne stranke za laški okraj na dan 30. januarja. Od srcá smo se smejali pri pogledu, kako korenjaško so stopicali klerikalni ateki na zborovališče. Prišlo pa je tudi par zastopnikov trboveljskega in hrastniškega delavstva. Ob desetih dopoldne se je zborovanje pričelo in se je zavleklo do štirih popoldne. Človek bi mislil, da so v tem času sklenili cele generalštabne načrte, no pa ni bilo tako hudo. Ateki so čisto mirno sedeli v klopih in v božjo voljo vdani poslušali, kar je pač prišlo na dnevni

red. S posebnim veseljem smo opazovali Potokarjevega ateka: prižgali so si cigaro najfinejše vrste, ki so si jo nabhavili gotovo še pred vojno. Previdno so puhali sive oblačke, dišče kakor tisti parfumi, ki jih je minister Korošec s svilenimi bluzami, moderci in čevljički vred dobavil iz Amerike. In ata Potokar se niso čisto nič zmenili za napis, da je v dvorani kaditi prepovedano. Med tem je bilo zborovanje že v polnem teku. Prvi se je oglašil g. Marko Kranjc iz Celja. Nikoli ga še nismo ne videli, ne slišali, pa vseeno ni povedal nič novega. Nato pa so se razkimali poedin ateki. Počasi so izlezli iz klopi Hrastnikov ata, tukajšnji kandidat klerikalne stranke. Privlekli so iz žepa oguljen listič in začeli z govorom. Pa ni šlo. Smo jih kar pomilovali, ker so imeli silno zahripan glas. Bog ve, kje so se prehladili; morda pri agitaciji za klerikalno časopisje? Ali pa so pozabili vzeti čik iz ust, kakor ostali ateki, ki so ga prešali kot suho sadje in zvesto prikinavali. Toda z govorom so Hrastnikov atek bili kmalu pri kraju; pač pa so se še pozneje vmešavali med zborovanje, a njihove modrosti o centralizmu in avtonomiji niso bile vredne piškavega oreha. Sploh so bili zborovalci zelo zadovoljni, ker so se lahko križem prerekali, kakor se je komu zazdelo. Ata Draksler so igrali ulogo svetega Petra, kajti ves čas so stali pred vrati, žal niso imeli v roki ključa, pač pa knjigo, menda klerikalni kolomon. Trboveljski g. župnik so, stopivši na govorniško mesto, postali kakor Mojzes na gori. Iz svoje še precej obsežne govorniške skladbe so vsuli kopo besed na naše glave, pa smo vseeno ostali živi in zdravi. K sklepu je bilo nekaj prepira med ateki in trboveljskimi komunisti, a so se končno le pobotali in se v bratski zvestobi razšli. Najbolj ponosno pa so odkorakali Hrastnikov atek, pogumno gladeč svojo častljivo brado.

BOŠTANJ. Po dolgem času sem se zopet malo pomudil v svoji rodni župniji in zvedel nešteto novic, ki mi jih je zaupal neki moj prijatelj. Naravnost presenetila me je novica o vzorčnem orlovskem društvu v Boštanju. Prijatelj mi je približno pravil tako-le: Pričel je od nekdaj v Boštanj Orel in si hotel splesti močno gnezdo za svoje prihodnje mladiče, Orliče. Kmalu je dobil par članov, članice seveda več. Tako! Sedaj je pa treba poskrbeti še za naraščanje! Zato sta se pa pobrigala vneti član in cerkveni pevec Anza ter vzgledna Marijina hči in cerkvena pevka Zefee Košeliče. Kmalu je zazvenelo po celi župniji: «Nov Orliček prihaja!» To veselo novico je zvedel tudi gosp. kaplan in malemu Zefetu začrtal v note dolgo pavzo (adijo s kora!), menda iz bojazni, da bi ji prenaporno petje v takem stanju škodovalo. Rodil se je prav majhen Orlič in kljub svoji slabotni naravi takoj odplaval iz neljubkega mu gnezda v boljše bivališče. Nekaj časa so žalovali nad neuspehom, a sedaj, ko so njihovi skrivni sestanki zopet na nočnem redu, jih navdaja novo ujanje. Zbudili so tudi pred leti zapalo Katoliško izobraževalno društvo, ki tudi vidno napreduje. Vcepili so mu nov osek in ta je «puščenški» pevski in plesni odsek, pri katerem sodeluje cerkveni mešani pevski zbor, članstvo Marijine družbe in Orla. Njihova žrtev je velika. Ne mine nedelja, da bi se ne pojavili v gostilni ali «pod vejo», kjer svojo dolžnost vestno izpolnjujejo do drugega dne. Cerkevni kor je navadno ob nedeljah popoldan prazen; edino organist se muči, še posebno, kadar se orglje napijejo vinske vlage in mu potem nesrečnežu popolnoma zmešajo spretne prsta. S

fakta dražjem spleta Orel svoje gnezdo v Boštanju! Čestitamo! — Olsoten župljan.

REČICA PRI LAŠKEM. Letošnje volitve so prišle klerikalcem o pravem času. Post je, pred veliko nočjo smo, in naša pobožnost nas sili k velikonočni spovedi. Pridno hodimo po spovedne listke in k spraševanju. Pogovarjamo se z gospodi samo o volitvah in politiki, vero smo odložili za pozneje, ko bomo mi in gospodje duhovniki imeli več časa. Mali gospod kaplan v Laškem pravi, da bo Skudenšek (ali s pravim imenom Hrastnik) naš najboljši poslanec, ki je vse svoje velike zmožnosti že pokazal, ko je imel glavno besedo pri okrajnem zastopu in ko je zidal most pri toplicah. Ta most se je res podrč čez 14 dni, pa smo zato dobili drugega, lesenega, ki bo mnogo dalje trpel in ki je tudi veliko cenejši. Neumnost bi bila, ko bi imeli zidan, drag most, ko je leseni trpežnejši in cenejši. Le škoda, da so že izgotovili most čez Savo v Beogradu, preden pride tja naš najboljši poslanec Hrastnik. Pa šalo na stran! Nismo si mislili, da nas imajo klerikalci ali slovenska ljudska stranka za tako neumne. Ubog kmet sem, preprost, brez daljše izobrazbe, ki sem že mnogokrat volil s slovensko ljudsko stranko, zdaj pa so me ozdravili, ker vidim, da nas vleče ta stranka za nos, da brije norce iz kmeta, ker misli, da je za kmeta dober tudi Hrastnik. Letos bo moja skrinja prva (Stajerska), ki jo postavi napredna kmečko-obrtna zveza, ki nam je postavila pravega kandidata dr. Roša. In kdor ima kaj soli v glavi, bo sledil mojemu zgledu. Kmetje, 18. marca vsi k volitvi in prav vsi vrzimo kroglico v prvo skrinjo, za našega prijatelja dr. Roša.

SV. KRIŽ NAD MARIBOROM. Čudno skrb povzročajo bližajoče se volitve, pa ne nam naprednjakom, temveč drugim. V nedeljo 4. februarja je bil takaj shod, na katerem je govoril klerikalni poslanec Žebot. O vsaki njemu neprijetni stranki je vedel kaj povedati. Prav mogočno je napihoval srca poslušalcev z bajkami o Indiji Koromandiji — bodoči avtonomni Sloveniji. Po shodu so se pogovarjali ljudje: Pač vsak kramar hvali svojo robo; a človeku ni treba vsega verjeti, kar sliši. Saj pravi že star pregovor: lastna hvala — cena mala. Tudi naš duhovni pastir se trudi na vso moč in ob vsaki priliki, da bi nalovil nekaj kalinov za svoj žakelj. Mi pa gremo mirno volitvam nasproti. — Naprednjaki.

SV. KRIŽ NAD MARIBOROM. V nedeljo 4. februarja nam je pripravila naša šola s svojo prireditvijo krasen užitek. Deklamacije, igrice (Snegulčica) in lepo ubrano dvoglasno petje so otroci izvrstno proizvajali. Res potreben in poučen je bil govor g. nadučitelja, v katerem nam je obrazložil, kako naj šola in dom skupno delujeta pri vzgoji otrok. Udeležilo se je prireditve toliko občinstva, da je bila soba čisto napolnjena. Kakor so nam šolarji doma povedali, se je nabralo za uboge šolarje čez 1000 K. Gotovo povzroča priprava za takšno prireditev učitelstvu veliko truda, zato pa izrekamo vso hvalo in priznanje našemu naprednemu učitelstvu. — Križančan.

SV. BARBARA V HALOZAH. V zadnji številki «Slovenskega Gospodarja» je kritiziral dobro znan dopisnik zabavni večer tukajšnjega bralnega društva «Naprej». Da je vse od prvega do zadnjega zlagano, vedo najbolje oni, ki so bili navzoči in tudi dopisnik sam. Naj le ima veselje! «Haložka ptica» bo zletela nazaj v svoj kurnik tudi brez njegovega posredovanja. Do-

pisnikov namen v omenjenem dopisu je bil v veliki meri tudi, da se poagitira za predstavo klerikalnega društva, ki se je pred kratkim vršila. Malo je pomagala agitacija, kakor smo se prepričali. Edini uspeh bi bil ta, da je nek debel gospod, ki je že 24 let pri Sv. Barbari, brez posebne prošnje posvetil vse svoje gledališke zmožnosti za «hoblanje» igrajočih devic. Podi mu blag spomin! Sicer potrebne kritike se zadržujemo, ker se je mladina potrudila in je nedolžna. — «Pohujšljivec».

MALA NEDELJA. V četrtek 15. febr. smo praznovali Gubčevo spominsko slavnost s sv. mašo za padle kmečke mučenike in slavnostnim zborovanjem. Vrstili so se spominski govori raznih govornikov, med temi poslanca Mermolje. Vsa prireditve je bila v vsakem oziru nadstrankarska, vendar je hotel tudi to svečanost izrabiti za svoje demogoško hujskanje znani od klerikalne stranke plačani agitator — študent. Ker je bilo zborovanje priglašeno kot nadstrankarska Gubčeva spominska slavnost, je gospod okrajni glavar klerikalnemu demagogu in hujškaču odvzel besedo, nakar se je lepo uspela slavnost z «Lepo našo domovino» zaključila. Iz tega se vidi, da klerikalci nočejo kmečke sloge, ampak sejejo povsod le prepir in sovraštvo. Zato bo pošten slovenski kmet s klerikalci, ki ničesar niso dosegli za kmeta, pri volitvah krepko obračunal.

Kmetijski glasnik

NAŠA POMOČ PRI NOVOROJENIH PRASETIH.

Zaradi neprimlik in nesreč, ki se lahko pripetijo pri porodu, je treba, da smo zraven in da po potrebi pomagamo. Zgodi se lahko, da je porod težak, nepravilen, da se svinja poloti mladičev, da jih povalja itd. Če se porod pravilno vrši, ni treba nobene posebne pomoči. V tem slučaju nastane edino vprašanje, ali naj se novorojena praseta puste pri svinji, da lahko takoj sesajo, ali naj se jih pa odstrani za toliko časa, da je porod končan.

Najbolj naravno je, da pustimo praseta takoj pri materi. Krotka svinja se v tem slučaju ne vznemirja niti razburja. Nasprotno. To ima celo svoje dobre posledice. Napetost vimen se v tem slučaju zmanjša, kar svinji dobro dè, po drugi strani se pa ves potek poroda s tem pospešuje. Tako uče izkušnje in znanost. Ker se lahko zgodi, da poteče od poroda enega pujska do poroda drugega tudi po eno in več ur, bi bilo v takem slučaju celo težko čakati, da bi ne prišla praseta tako dolgo do vimen. Na splošno bomo dali tedaj prednost tej navadi, da se pripuste novorojeni mladiči takoj k materi.

Sem in tja je pa potrebno, da spravimo novorojena praseta za toliko časa proč od svinje, dokler ni ta s porodom gotova. V tem slučaju jih položimo v kako mehko nastljano košaro ali jerbas. To je potrebno takrat, kadar je svinja nerodna in vznemirjena in ne trpi mladičev pri sebi. Če je svinja krotka in od prvega poroda sem vajena sprejeti mladiče že med porodom k vimeni, naj se ji pa mladiči zmeraj puste. S tem je najbolj ustrezno pujskom, je ustrezno svinji in slednjič seveda tudi nam, ker imamo v tem slučaju manj opravila z mladiči.

KAJ ZAHTEVA SADNO DREVJE?

Letošnja zima je po mnogih naših krajih ugodna za delo, ker manjka snega. Imeli smo po teh krajih najlepšo priliko za čiščenje

drevja in za gnojenje drevja. Ali smo pa kaj storili v tem pogledu?

Sadno drevje zahteva ravno tako obdelovanja in strežbe kakor druge kmetijske rastline. Bolj ko ga zanemarjamo, bolj nas tudi ono zapušča. Kdor ni do sedaj še nič storil za sadno drevje, naj se vsaj sedaj zgane, naj drevje očisti in naj mu tudi pognoji. Naši sadni vrtovi so povsod zanemarieni, ker se od leta do leta opušča vsako delo pri teh nasadih. Vse se prepušča svoji usodi, kakor da bi bilo vse in edinole od letine odvisno. To pa ni res! Vsa rodovitost drevja, ves razvoj in vsa rast drevja se ravna po tem, kar storimo tudi mi dobrega za sadno drevje. Prav lahko trdimo, da se obrača vsa vrednost in plodnost sadnega drevja tudi po našem delu in po našem prizadevanju.

Kjer gojijo pritično drevje, obdelujejo zemljo pod takim drevjem, navadno po vsem prostoru, tedaj čez in čez. Ali mislite, da se mari to zastoj godi ali brez uspeha? Ali mislite, da se tako drevje zaman gnoji? Ne! Vsi ti stroški se hvaležno vračajo z obilnejšimi in lepšimi sadnimi pridelki, ki jih dobivamo od takega drevja.

Zato je treba, da se tudi pri vsem drugem drevju poprimemo skrbnega negovanja, da nam bo drevje bolj rodilo. Sadno drevje naj se do spomladi otrebi nepotrebnih pregostih in suhih vej, naj se očisti mahu in lišaja in naj se mu tudi gnoji. Z lansko rodovitostjo se je zemlja močno izmolzla. Treba ji je novih moči. To ji pa damo le z dobrim gnojenjem in s potrebnim negovanjem.

KAKO DVIGNEMO PRIDELEK KRME.

Za to množino krme, ki jo pridelujemo danes po naših travnikih in njivah, imamo preveč živine. Pri nas je premalo krme in preveč živine. Odtod izvirajo tudi manj ugodni uspehi, ki jih imamo pri naši živinoreji. Največ zemlje je v rokah malih posestnikov, ki redijo pa več živine kakor jo morejo dobro preživljati. Poleti še gre, ko imamo zeleno krmo in pašo, pozimi pa trpi naša živina skoraj povsod pomanjkanje. Ali mora po največ živeti ob slami, ali pa sploh primanjkuje potrebne krme. To se ne godi samo zadnje dve leti sem, ampak v rednih letih na našem malem posestvu. V letih suše in pomanjkanja pa živina dobesedno strada.

V takih razmerah je težko računati na izdaten napredek, ker manjka glavnega temelja za to, ker manjka zadostne krme. Zato mora biti slej ko prej naša glavna dolžnost, da povzdignemo pridelok krme. Če hočemo naši živinoreji pomagati, moramo dvigniti pridelok krme. To je prvi in glavni pogoj!

Pridelok krme se da dvigniti z razširjenim pridelovanjem krmskih rastlin. To je pa lažje rečeno kakor storjeno, kajti tudi pridelovanje krme ima na malem posestvu svoje meje in se ne da poljubno raztezati. Če je tedaj premalo zemlje, potem ni druge pomoči, kakor da začnemo krmskim rastlinam in travnikom bolj gnojiti. Deteljščem je treba več gnoja in travnikom je treba gnoja. Naši travniki trpe danes na takem pomanjkanju gnoja kakor ga trpi živina na krmi in vendar bi se moralo in bi se lahko obema boljše godilo. Naši travniki bi morali ob zadostnem gnojenju dajati več krme in boljše krmo, kakor jo dajejo danes in naša živinoreja bi bila lahko bolj uspešno napredovala kakor napreduje doslej.

Začnimo tedaj z dobrim in močnim gnojenjem travnikov in deteljščem! Polem bo tudi

pri nas mogoče, da spravimo živinorejo na višjo stopnjo in do večje dobičkanosti. Brez izdatnega gnojenja je pa zastoj misliti na zadosten pridelek krme, pa tudi na povzdigo naše živinoreje.

ODBIRAJMO SEMENA ZA SPOMLADNO SETEV.

V odbiranju semena smo pri nas še močno zaostali. Če pogledamo v druge kraje, vidimo, kako se kmetijski svet žuri, da si tudi s skrbnim odbiranjem semena pomaga do ugodnejših pridelkov.

Seme moramo odbirati pri vseh rastlinah, če nmi je kaj na tem, da bomo več dosegli! Tudi pri žitu. Povsod in za vse rastline brez razlike velja prislovica: kakršno seme, takšen pridelek. O tem bi morali biti danes tudi pri nas bolj na čistem. Le pri eni sami rastlini delamo častno izjemo, ki je vse hvale vredna in ki bi nam morala dajati spodbuden izgled tudi za druge rastline. To je naša turščica. Pri turščici smo res izbirčni in dosledno skrbni, kar se tiče semena. Ze takrat, ko jo ličamo (slačimo), odbiramo najlepše in najboljše klasje, da ga spravimo za seme. In potem jemljemo s tega klasja še najbolj razvito zrnje, ki leži sredi klasja. Tako je prav! Ako bi pri drugih rastlinah na pol tako skrbno postopali, bi se dalo doseči veliko ugodnejše uspehe. Vse več bi lahko dosegli pri žitu in drugih rastlinah.

Pridelok je gotovo odvisen v veliki meri od gnoja in zemlje, od vsakoletne letine itd., ali v veliki meri je odvisen tudi od semena in od sorte. Pri nas se pa na to premalo gleda, zlasti premalo pri žitu. Pri nas sejemo eno in drugo domače žito, kakor ga pridelamo. In vendar je treba tudi pri žitu gledati, da ga za seme odbiramo, da ga razen tega — kar se samo ob sebi razume — čistimo in prebiramo (sortiramo). Najboljše in najtežje zrnje mora nazaj na njivo, da si na ta način izgojimo izboljšane domače vrste.

Če nimamo lepega semena doma, poiščimo ga iz bližnjih sosednjih krajev, iz priznanih boljših leg in od gospodarjev, ki so znani, da pridelujejo lepo žito.

Bodimo tako skrbni, kakor smo pri turščici, tudi pri drugih semenih in brez dvoma se bodo tudi naši žitni in drugi pridelki izboljšali. Odbirajmo semena!

Obrtni glasnik

OBRTNIŠTVO V BELI KRAJINI.

Z razveseljivim uspehom napreduje na Štajerskem obrtništvo. Najlepši dokaz temu sta bili lanske krasno uspeli obrtni razstavi v Mariboru in Celju. Celjsko obrtništvo vodi znani organizator g. Rebek. Pri štajerskih obrtnikih je zmagala demokratska misel, ker so prišli do zaključka, da se uspešno lahko poteguje za obrtni stan le velika stranka, ki ima moč v vsej državi. Demokratska stranka je že pokazala, da ima zmisel za koristi obrtništva in je tudi sedaj, ko se izkuša ovirati carine prost uvoz obrtniških in industrijskih potrebščin, zavzela odločno stališče proti temu. V prejšnji vladi je sprožila vprašanje obrtnega kredita, ki ga je le zavist veleagrarcev začasno odrinila.

V srednjem veku je najbolj cvetela obrt. Organizacija obrtništva po tako zvanih „cunftih“ je bila za tedanje razmere nekaj lepega — koristnega. Danes v mnogem nadomeščajo te organizacije naše obrtne zadruge. Tudi v Beli Krajini imamo dve:

črnomaljsko in metliško. Izmed vseh obrtnih strok so najbolj zastopane čevljarstva in mizarstva. Največ čevljarjev je razmeroma v Metliki, mizarjev pa v Gradcu in okolici ter v Črnomlju. Podjetni mizarji si nabavljajo že razne stroje za obdelovanje lesa in to je velik napredek. Najmanj je pa zastopan tesarski in sodarski stan. Kaj je temu vzrok? To je prav za prav domača kmečka obrt, ki zaradi svoje enostavnosti po mnenju preprostejšega ljudstva ne potrebuje tako popolne izobrazbe kot je to pri drugih strokah.

Zaradi naraščajoče industrije bi se moral obrtniški stan še tesneje združiti. Obrtne zadruge bi morale imeti obenem tudi poslovalnico za skupno nabavo orodja in materiala ter imeti strokovno knjižnico za nadaljnjo izobrazbo svoje stroke. Potom knjig si človek pridobi veliko znanja. Svet napreduje. Vzemimo za primer še zlate stare čase, ko je obrtniški pomočnik oprtal svoj „rancen“, ki je bil po vseh pravilih „spokan“ in šel v široki svet. Tam je videl marsikaj in svoje znanje je poglobil. Domov prišedši, si je postavil lastno ognjišče in začel tiho družinsko življenje in živel v delu in skrbi. Delal je naprej, kakor se je bil učil, in doba let mu je upognila od dela izmučeno telo. Prišel je v vas mlad obrtnik. Začel je delati drugače, „po novem“. Vse je šlo k njemu, imel je nekaj strojev, delal je hitreje in ceneje. Naš stari mojster se je mučil in mučil in je komaj zaslužil za svoj vsakdanji kruh.

Tako gre napredek kruto preko vsega. Kdor ne gre z napredkom, zaostane. In ravno zato so knjige včasih najboljše svetovalci in pomočniki človeku, ki nima prilike, da bi šel na svet in si izpopolnil znanje.

Eno vrsto knjižnice pa si lahko zadruge pridobijo na jako cenen način. To so ceniki za najrazličnejše stvari. Neverjetno je, kaj se vse najde po cenikih, in človek lahko najde tam marsikaj, kar mu hasne pri obrti. Predvsem je to razno orodje, ki ga človek pogreša, a ne ve zanj, dalje so razne oblike priprave, polfabrikati itd., vse kar človek lahko s pridom uporabi. Zato prav toplo priporočamo obema zadrugama, da začno z nabavo raznih cenikov.

Skupna nabava potrebščin ima še svoj važen pomen. Zadruga ima kot taka svoj ugled in jo bo vsak tovarnar ali trgovec uvaževal. Presneto bo premislil, preden bi ji odrinil slabo roho. Kajti potem je lahko prepričan, da je prodal samo enkrat. Če se naročuje skupaj, pride tudi ceneje.

Posamezne stroke bi se lahko združile v produktivne zadruge, kamor bi oddajale svoje izdelke preko naročil. V tem oziru imajo ravno belokranjski mizarji lepo bodočnost. Kajti Bela Krajina je pred vrati Karlovca, ki se vidno širi. Tam, kjer se zida, je za mizarja vedno dovolj zaslužka. Prav toplo priporočamo torej Belokranjcem, da o tem razmišljajo. Mi smo pripravljeni vsak čas biti z vsemi nasveti in posredovanji na razpolago. Pokazali bomo z resnim delom, da nam ni za kako politično kričastvo, ampak za resnični napredek belokranjskega obrtništva.

KROŠNJARSTVO V RIBNIŠKI DOLINI.

Na zadnjem našem sestanku, kjer so se sestali rešetarji iz vse naše doline brez razlike strank, se je razpravljalo o težnjah našega krošnjarstva. Posebno še o tem, kako stališče zavzamemo glede bodočih volitev v narodno skupščino, katera stranka nam je najbližja. Avtonomistični program SLS nam

nikakor ne ugaja, ker je proti našim interesom. Enako ne moremo podpirati SKS, ker obstoji naša dolina le iz malih kmetov, ki se ponajveč pečajo z domačo lesno obrtjo in krošnjarstvom. Večina se nas preživlja od svoje obrti in le malokateri pridelajo na polju toliko, da bi mogli kaj odprodati. Ker smo po ogromni večini navezani na nakupovanje skoro vseh življenjskih potrebščin, moramo zlasti mi gledati na to, da čim cenejše kupujemo. Iz teh razlogov moremo podpirati le stranko, ki edina gleda za naše interese ter podpira domačo obrt.

Ker imamo krošnjarji sedaj največ odjemalcev naše «suhe robe» v Sremu, Banatu, Bački in Srbiji, se nam nikakor ne izplača krošnjariti v Avstriji. Celokupni promet se je obrnil na jug in naši krošnjarji obiskujejo kraje tja doli do Skoplja, Bitolja in Ohrida, kjer nam kaže mnogo lepši zaslužek. Iz teh razlogov moramo biti tudi odločno proti avtonomiji, ker v tem slučaju nikakor ne bi mogli neovirano krošnjariti po vseh delih naše kraljevine, ker bi bila pot krošnjarjem zaprta. Že je bila vlada krošnjarstvo po drugih delih, kakor n. pr. v Banatu, prepovedala ali na zahtevo vodstva demokratske stranke, na kojoj smo se obrnili, se je prepoved ukinita. V Sloveniji nikakor ne bi mogli dobiti toliko odjemalcev, da bi se moglo preživljati preko 300 naših krošnjarjev.

Zahtevamo neovirano kretanje krošnjarjev za vso kraljevino. Mi smo v veliki meri odvisni od Banata, ker tam zamenjujemo naše izdelke za žito. Ako bi imeli avtonomijo, nam Hrvaška, Banat, Srbija itd. lahko zabranijo krošnjarstvo in mi si ne moremo pomagati. Avtonomistično delovanje klerikalne stranke nikakor ni zahteva širokih slojev ljudstva, a za našo dolino bi pomenila slovenska avtonomija propast.

Ker le mi sami vemo za svoje težkoče, s katerimi se imamo boriti, smo iz naših vrst izvolili odbor treh članov, ki naj zastopa naše želje. Ker se doma le težko preživljamo, so prisiljeni naši sinovi iti širom naše domovine ali pa jih moramo dati v šolo, čeravno si težko prislužimo te bore kronce za šolanje. V zadnjem času je ravno iz naše doline veliko sinov, ki se bodo izšolali in ali naj bodo ti zaradi klerikalne avtonomije mogoče brez službe? Slovenija nikakor ne more namestiti toliko uradništva, zato smo prisiljeni in zahtevamo, da se naše moči nastavlja tudi drugod po državi, ako doma ni prostora.

Iz teh razlogov mi nikakor ne moremo podpirati več politike klerikalne stranke, katera politika se vodi proti našim interesom, zato se izrekamo vsi brez izjeme za demokratsko stranko, do katere imamo še največ zaupanja, kar bomo tudi dokazali na dan 18. marca s tem, da ji damo svoj glas. Kdor dela drugače, je izdajalec naših vrst ter zahtev cele doline.

O šod pridobitnih slojev v Mariboru, ki se je vršil preteklo soboto, je uspel prav lepo. Številni zborovalci so prisrčno pozdravljali kandidata Ivana Rebeka, ki je v temeljitem govoru razvil svoj program, s katerim je očitoval izredno poznavanje zamotanih gospodarskih prilik. Za njim je povzel besedo mariborski prvoborilec za interese obrtnikov in ugotovil, da je izmed vseh strank za obrtnike največ storila demokratska stranka. Mariborski šod je znova dokazal, da so šajerski pridobitni sloji v ta-

boru demokratske stranke. Z izvolitvijo svojega najuglednejšega prvaka g. Ivana Rebeka bodo slovenski obrtniki pač najbolje zagurali svoje interese in potrebe.

Gospodarstvo

KMETIJSKA TEČAJA.

Na kmetijski šoli na Grmu sta se vršila pred kratkim dva tridnevna tečaja za kmetovalce, in sicer sadjarski tečaj in tečaj za pridelovanje in umno uporabo krme.

Za oba tečaja je vladalo živahno zanimanje in je bil zlasti drugi tečaj kljub hudi zimi prav dobro obiskan.

Posebno častno je bila na tečaju zastopana ljubljanska okolica in Gorenjska sploh, pa tudi Notranjska, medtem ko je bilo z Dolenjskega le malo udeležnikov, iz novomeškega in krškega glavarstva po eden, iz Bele Krajine pa ni bilo nobenega. Kakor je zanimanje za kmetijski pouk od strani Gorenjcev vse hvale vredno, tako je žalostno, da se zanj Dolenjci tako malo brigajo, dasi imajo za obiskovanje strokovnih tečajev na Grmški šoli najboljšo priliko. Kdor ne napreduje s časom, ta mora gospodarsko propasti! To naj bi si zapomnili vsi mlačeži.

Sploh bi bilo pri nas potrebno več gospodarskega in izobraževalnega in manj političnega delovanja, več zadrug in gospodarskih društev in manj volilnih skrinjic.

Udeležniki so bili s tečajem vsestransko zadovoljni in so izražali željo po drugih podobnih tečajih, zlasti so želeli živinorejski in živinozdravski tečaj. Po možnosti se bo tej želji ustreglo, če ne to, pa gotovo prihodnjo zimo.

KMETIJSKI POUK PO DEŽELI.

Oddelek za kmetijstvo priredi v prvem tednu meseca marca nastopne poučne tečaje in predavanja:

V petek in soboto dne 2. in 3. marca:

V Predosljah, na živinorejskem tečaju živinorejske zadruge v Predosljah; predava o živinoreji pom. okr. ekonomista Hladnik.

V nedeljo dne 4. marca:

1.) V Dobovcu, po prvi maši v šoli, o izboljšanju kmetijstva, pom. okr. ekonomista Ambrož.

2.) V Kresnicah pri Litiji, po rani maši v šoli, o poljedelstvu in živinoreji, pom. okr. ekonomista Jereb.

3.) V Savi pri Litiji, po 10. maši v šoli, o poljedelstvu in živinoreji, pom. okr. ekonomista Jereb.

4.) V Loki pri Mengšu, ob 13. uri, gospodarski razgovor o poljedelstvu, pom. okr. ekonomista Marinček.

5.) V Raki pri Krškem, ob 8. uri v šoli, o prevešanju, čebelarstvu in učitelju Okorn.

6.) V Željnah, v občinskem uradu ob 14. uri, o sadjarstvu in travništvu, pom. okr. ekonomista Zdošek.

7.) V Planini, ob 15. uri, tečaj za obrezovanje in cepljenje sadnega drevja, pom. okr. ekonomista Matjašič.

8.) V Črešnjem v Beli Krajini, v šoli ob 14. uri, o sadjereji in o umetnem gnojenju, pom. okr. ekonomista Konda.

9.) V Razboru pri Slovenjgradcu, o pospeševanju pridelkov na polju in travnikih, okr. ekonomista Wernier.

10.) V Šmartnem v Rožni dolini, ob devetih, pouk o živinoreji, o pridelovanju krme, živinorejski instruktor Zupanc.

11.) V Podovi na Štajerskem, o splošnem kmetijstvu, višji kmet. nadzornik Strekelj.

= Vrednost našega denarja. Na zagrebški borzi se je dobilo dne 27. februarja: 100 avstrijskih kron za 14 par, 1 dolar za 101 dinar 25 par do 101 dinar 75 par, 100 češkoslovaških kron za 307 dinarjev, 100 madžarskih kron za 3 dinarje 35 par, 100 laških lir za 490 do 492 dinarjev. — Na curiški borzi se je dobilo istega dne 100 dinarjev za 5 švicarskih frankov 15 santimov.

= Žitne cene. V Vojvodini se je tržila minul teden pšenica po 450 do 452 dinarjev, ječmen po 312½ dinarja, oves po 290 dinarjev, koruza po 235 dinarjev, fižol po 415 dinarjev, moka «00» po 662½ dinarja, moka «2» po 637 dinarjev, otrobi po 165 dinarjev.

= Cene sena. V Zagrebu se je tržilo v zadnjem času seno po 175 do 205 dinarjev.

= Cene živin. V Zagrebu so se na sobotnem sejmu tržili za kilogram žive teže drugovrstni voli po 10½ do 10 dinarjev 75 par, tretjevrstni voli po 6½ do 6 dinarjev 75 par, teleta po 14½ do 15½ dinarja, sremške svinje po 28 dinarjev 25 par.

= Poletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične 1. aprila 1923. Za vstop je vložiti na ravnateljstvo državne podkovske šole s kolkom za 13 dinarjev kolkovano prošnjo do dne 15. marca t. l. ter ji priložiti: 1.) rojstni in krstni list, 2.) domovinski list, 3.) zadnje šolsko izpričevalo, 4.) učno izpričevalo, 5.) navedeno izpričevalo, 6.) ubožni list. Vsako prilogo je kolkovati s kolkom za 1 dinar. Pouk v podkovski šoli je brezplačen. Učenci dobivajo redno državno podporo ter imajo prosto stanovanje; skrbeti pa morajo sami za hrano in učne knjige.

= Dolžina železnice v Jugoslaviji meri skupno 9434 kilometrov. Ker meri ozemlje vse naše države 252.000 kvadratnih kilometrov, pride na en kvadratni kilometer zemlje le 38 metrov železnice, kar je zelo malo.

= Hmelj v Češkoslovaški se je tržil zadnje dni povprečno po okoli 600 češkoslovaških kron za 50 kg, to je približno 150 naših kron za en kilogram.

Belokranjska politika in gospodarstvo

SADJARSTVO IN VINOGRADNIŠTVO.

K spisu pod gornjim naslovom v „Domovini“ št. 4 t. l., si dovoljujem še nekaj pripomb, ki se mi zdijo važne.

Bela Krajina je posebne vrste pokrajina, ki se ne dá lahko primerjati s kakim drugim krajem. Prebivalci se pečajo skoro izključno samo z gospodarstvom, ki je zastopano v vseh panogah kmetijstva. Zaradi tega je pa tudi vsaka panoga kmetijstva nepopolna.

Sadjarstvo v Beli Krajini je pomanjkljivo, dočim je vinogradništvo na boljši stopnji. Ne dá se tajiti, da je temu kriva ljudska nepoučenost. Napačno je bilo, da se je premalo pažnje obračalo na razvoj sadjereje v Beli Krajini.

V zadnjem času se je pač pričelo s kmetijskim poukom po deželi. Seveda se bo uspeh tega pouka pokazal šele v desetletjih. Zeleti bi bilo, da merodajni krogi v tem oziru posvečajo večjo pozornost na Belo Krajino. Ena

sama moč v tem pogledu za zapuščeno Belo Krajino oddaleč ne zadostuje.

Vse ljudske šole so poklicane sodelovati v povzdigo sadjereje. Zato je nujno potrebno, da dobi vsaka podeželska ljudska šola vrt z drevesnico in sadovnjakom. Otroci bi imeli priliko se seznaniti z vzgojo in cepljenjem sadnega drevja ter spoznavati bolezni sadnega drevja in druge nepravilike, ki ovirajo uspešen razvoj naše sadjereje.

Kakor rečeno ima Bela Krajina svoje posebnosti glede podnebja, lege, rodovitnosti zemlje in krajevnih razmer, ki ugodno in neugodno vplivajo na razvoj sadjereje. Na severu in zahodu obdaja pokrajino z gozdovi obraščeno gorovje, ki je ob solnični strani nasajeno z vinsko trto. V nižinah pa je svet valovit, kotlinast, deloma kraški, in posejan s kulturami vseh vrst. Tako je Bela Krajina od zgoraj pogledana podobna nepravilno raztrgani mreži. Tu je videti vinograde, takoj nato njive ali travnike (košenice), gozdove, stelnjike (pašnike), grmovje; in to se ponavlja preko vse Bele Krajine.

Vmes pa je navadno okrog vasi nasajeno sadno drevje vseh vrst, ki deloma zapuščeno samotari; uspeva le okrog selišč in potov, koder se pridno oskrbuje. Racijonelno gojenih slivnih nasadov je sploh malo. Slivniki so navadno naravni v bližini poslopij, ki ob dobrih letinah tu in tam dobro obrodijo. Najbolj zanemarljive in z mahom obraščene slive so v bližini gozdov in grmovja. Ne uspevajo niti ne rodijo. Razen tega jih napada še nebroj rastlinskih bolezni in drugih škodljivcev. Isto je z jabolani in s hruškami. Črešnje uspevajo samo ponekod; breskve samo v vinorodnih krajih, marelice pa v zatišju ob zidovih. V nekaterih vaseh se vidijo stoletne hruške in stare jabolane, kar je znak, da so se že naši pradedje zanimali za sadje.

V novejšem času pa tudi drevje, vzgojeno v drevesnicah, ne uspeva. Ljudje se čudijo in povprašujejo po vzrokih propadanja. Zato je potrebno, da se o tem poučijo. Poleg pomikanja nege je vzrok neuspevanja gojenje sadnega drevja v neprimernih legah. Izkušenemu sadjerejcu je znano, da v Beli Krajini vse sadje uspeva, a ne povsod; v bližini gozdov in grmovja ter neprisojnih legah se na drevje naseli mah, ki ga kmalu uniči. So pa še drugi vzroki neuspevanja sadnega drevja. Malokatero leto mine, da bi v Beli Krajini tu ali tam ne gospodarila pogubonosna nevihta s točo in viharjem, ki pokvari in uniči mnogo sadnih dreves. Zato najdemo povsod veliko sadnih pohablencev z nepravilnimi oblikami. V poštev pride tudi jesenski ali spomladni južni sneg, ki zaradi zanikarnosti gospodarja polomi veliko vej.

Mnogo bolj nego na sadni pridelek se obrača v Beli Krajini pozornost na vinski pridelek, ki je večini prebivalcev edini vir dohodkov. Zaradi vinske krize pa tudi ta vir dohodkov sahani. Belokranjski kmet postaja vedno bolj izpostavljen brezupni bodočnosti.

Velik udarec prenaša belokranjski vinogradnik s tem, da se je razbotalo po časopisih in drugače, češ, da so Belokranjci pre zgodaj trgali, pa imajo zato kislo vino. K temu so pa še pripomogle nekatere gostilne, ki so si nabavile slabše vino, ki se je dobilo po nizki ceni.

V Beli Krajini je še dosti dobrega vinskega pridelka. To je pokazal zadnji vinski sejem v Metliki, na katerem je bilo vino preizkušeno od priznanih strokovnjakov, ki so se o njegovi kakovosti izrazili, da je prvo-

vrstna. Vinski kupci, ki hočejo spoznati pravo kakovost vina, naj pridejo le k pridelovalcu-kmetu in ga tam poskusajo. K.

Beleške

+ Shod JDS v Žireh bo v nedeljo dne 4. marca jutraj po prvi maši, ob pol 8. uri, v prostorih g. Gostiše. Somišljeniki, pridite polnoštevilno! Poročat pride iz Ljubljane g. podpredsednik dr. Dinko Puc.

+ Sporazum z Avstriji na naš račun. Te dni se je podpisal med zastopniki naše in avstrijske vlade gospodarski dogovor, katerega so Avstriji res lahko veselili, toda ne mi Slovenci in Dalmatinci, ki smo v prvi vrsti težko prizadeti. Po tem dogovoru naj se med drugim uravnajo predpreobratni medsebojni dolgovi in terjatve v razmerju: 100 predvojnih kron je enako 8 dinarjev. Kako bodo mogle naše male zadrage, ki imajo precej takih terjatev v Avstriji, izplačevati svoje vlagatelje, ako se jim ne povrne denar, ki jim gre! Hud udarec zadene s tem dogovorom tudi naše delavske zavarovalnice, ki imajo terjati v Avstriji kakih 20 milijonov predvojnih kron. Avstriji ponujajo za te samo isto vsoto svojih avstrijskih kron, kar je v našem denarju le 30.000 dinarjev. Istotako je po dogovoru skoro popolnoma izgubljen denar pošne hranilnice. Ta in druga škoda, ki bi jo nam zadal gornji dogovor, znaša po približnem računu okrog 200 milijonov kron. Cel potek pogajanj zastopnikov naše radikalne vlade z zastopniki avstrijske vlade je pokazal skoroda nerazumljivo popuščanje s strani naših zastopnikov, kar je znak, da radikalci sploh ne poznajo naših razmer. Površnost, ki jo je pri tej priliki pokazala radikalna vlada, je brez primere. Takole vlado, kakor je radikalna, bi morali še imeti nekaj časa, pa bi nam prodala tudi kožo z lasnega telesa. Sedaj pa naj prične radikalna vlada še pogajanja za trgovinski dogovor z Avstrijo in naj na isti način popusti Avstrijem, ki bi imeli seveda radi prosto pot svojim izdelkom v našo državo. Upajmo, da se ta pogajanja še ne zaključijo pod to vlado. Sicer pa še glede gornjega dogovora ni vse izgubljeno, ker pride vprašanje razmerja, po katerem se nam naj izplačujejo avstrijski dolgovi, pred novi parlament. Gospodarijo pa nam naši radikalci tako, da si moramo le iz vsega srca želeči, da se čim prej njihovo vladanje konča, ker se bodo sicer Avstriji ne samo svojih uspehov veselili, temveč še norce brili iz radikalne popustljivosti.

+ Klerikalci in napad na klerikalno, Cirilovo tiskarno v Mariboru. Napad, ki ga je izvršilo na Cirilovo tiskarno v Mariboru nekaj oseb, katere je zavedla od tega čina maščevalnost zaradi ogabne pisave podivjanih klerikalnih listov »Straže« in »Slovenskega Gospodarja«, izrabljajo in razpihujejo sedaj klerikalci na vse mogoče načine. Najprej so govorili o ogromni škodi, ki da so jo napadalci napravili, a ta škoda se je kmalu zelo zmanjšala. Predvsem ponavljamo, da tega napada ne odobravamo, toda razumljivo nam je, da spravi klevetanje imenovanih listov koga iz ravnotežja. Zato nam tudi srce ne dopusti, da bi mogli napadalce, ki so bili, kakor je podoba, iz raznih strank, kar obsoditi v prokletstvo. Klerikalcem, ki kričijo o zločinu, moramo povedati, da smatramo za mnogo večje zločine uboje in pretepe, ki so jih iz gole strankarske mrznje izvršili razni klerikalci in Orli nad pristaši drugih strank. Lansko leto smo zabeležili

več takih primerov. Istotako se nam zdi bolj obsojanja vredno zapeljavanje nedolžnih deklet po nekaterih farovžih in sodomski grehi raznih župnikov Magajn, Lesnjev itd. Grše početje, nego je bil ta napad, ki se je izvršil iz osvete nad v nebo vprijočim klevetanjem »Straže«, je po našem mnenju tudi Žebotovo pljuvanje v političnega nasprotnika. Nečuvstvo in predrzno je sploh, da klerikalno časopisje toliko kriči nad drugimi, svojih ljudi pa ne vidi.

+ Kühnelove šume v Beli Krajini vzbujajo obilo prahu in pisarjenja. Stojte pod agrarno reformo in če bi ne bili radikalci razbili parlamenta, bi imeli danes že izglasovan zakon o agrarni reformi, da bi ljudstvo enkrat že vedelo, pri čem je. Mi stojimo na neomajnem stališču, da se mora agrarna reforma popolnoma izvesti, zemlja, zlasti pa njive in travnike razdeliti med kmečko prebivalstvo, ki ga potrebuje, pri čemer imajo prednost vojne žrtve. Pašniki in šume se imajo tako urediti, da bo bližnje kmečko ljudstvo imelo zajamčen užitek, pri tem pa naj veliki prostrani gozdovi stoje pod državnim gospodarstvom. To naše stališče velja tudi za belokranjske šume in Kühnelovo posvetstvo.

+ Možje — radikalci. Po velezaslužnem prizadevanju namestnika Hribarja in ministra Zupaniča so velesrbski radikalci tudi Slovenijo osrečili s svojo strankarsko podružnico. Radikalna stranka v Sloveniji ima samo generale, pa nič vojaštva, pač pa razpolaga z milijončki. In zakon današnje dobe je tak, da se z denarjem dá kupovati človeško prepričanje, kakor se je v davnih dneh dala škrtatu zapisati duša za zlate tolarje. Svesti si tega, so slovenski radikalci generali začeli »pridobivati« pristaše. Neoporečno je, da so jih v resnici spravili toliko skupaj, da so lahko sestavili kandidatne liste. Zdaj si pa podrobneje ogledimo te radikalne junake: predvsem bode v oči kandidat Miha Koren. Pred in med vojno je bil v Trbovljah nemškutar. Po prevratu je bil najbolj hud komunist in kot tak tudi izvoljen v parlament. Radikalna vlada ga je z drugimi boljševiskimi proroki vred pognala iz Beograda. Danes pa je nemškutar in komunist Miha Koren kandidat na radikalni listi. To je prvi mož — radikalec. Drugi je železničar Jože Nachtigall. Doslej je bil socialista in se je še pred tremi tedni na socialističnem zboru v Mariboru ogreval za spravo med socialisti ter se potegoval za mandat. Ker se mu ni obneslo, se je mož vpisal med radikalce! Pač vzoren boričel za proletarske sodrugel! Trejti je Blaž Zupane, brivec v Laškem trgu. Hu, kako hud narodni socialist je bil ta mož še do nedavna. Kar razpihoval se je od samega narodnega socializma, dokler ni počil — namreč s svojim prepričanjem — in se poklonil — radikalcem! Takih čistih značajev je na radikalni listi cela rajda. Človeku bi se gnusilo tako »značajništvo«, ko bi omenjeni siromaki ne bili vredni pomilovanja!

+ Ne zametujte kroglic! Vsakdo, ki bo 18. marca volil kako malo stranko, bo zavrgel kroglico, ker od malih strank se mu ne obeta nobena korist. Zastopniki malih strank bodo v narodni skupščini brez vpliva. Saj je jasno, da bodo mogle največ doseči le velike stranke, zlasti demokratska, ki je največja v naši državi. Demokratska stranka, ki složno spaja vse stanovne in plemena, je imela zadnjič okoli 90 poslancev; od teh so bili iz Slovenije le trije in ti trije so kot zastopniki velike

stranke mogli več narediti kot vsi ostali slovenski poslanci. Ko bi Slovenija poslala še več demokratičnih poslancev v narodno skupščino, bi bil uspeh še večji. Tega, da so slovenski demokratični poslanci, pred vsem doktor Žerjav, res največ naredili, ne tajijo niti nasprotniki, ki so pošteni. Če ogabno klerikalno časopisje zliiva gnojnico na našo stranko, je to znamenje, da hoče z obrekovanjem, zmerjanjem in lažmi prikriti med ljudstvom uspehe demokratov. Na pisavo klerikalnega časopisja že danes brihtnejši klerikalci sami ničesar ne dajo, vendar pa se še dobijo povsod »božji voleki«, ki so res toliko zabiti, da verjamejo »Domoljubu«, »Straži« in »Slovenskemu Gospodarju«, ki so zaradi svoje ogabne št. stramota za slovenski narod pred vsem svetom. Zlasti »Straža« in »Slovenski Gospodar« sta časopisa, katerima je menda res najvišji cilj: podivjanje ljudi. In dva takšna lista se upata imenovati, da sta katoliška. Berite ju, ljudje božji, in presodite po svoji vesti, ako le količkar mislite z lastno glavo, če sme pošten človek tako govoriti kakor pišeta ta časopisa. Bolj kot oni branimo mi čistost vere, ker hočemo, da se vera ne meša s posvetnimi političnimi preklanjji. Ali boš, poštenjak, podpiral takšno stranko? Istotako ne boš podpiral velesrbskih radikalcev. Ali boš volil socialiste in komuniste, ki te hočejo spraviti ob premoženje? Ali boš volil republikance, ki delajo državi, kjer je potreben red, le zmedo? Narodni socialisti so strančica, ki ni in ne bo mogla nikoli ničesar storiti za ljudstvo. Ravno tako je s samostojnimi kmeti. Naprednjaki so sicer, toda hoteli niso skupnega nastopa vseh naprednjakov pri volitvah. Sedaj nastopajo sami in bodo ostali mala stranka brez podpore od strani demokratov. Kot taka stranka ne bodo igrali v skupščini nobene vloge več. Izgubljen je tudi glas, ki ga oddaš SKS. Ako bočeš v državi red in mir, ako bočeš, da prispejemo čim prej v čase, kakor so bili pred vojno, oddaj kroglico za demokratsko stranko in se ne daj begati od nobenega hujšaka in demagoga. Le velike stranke morejo napraviti v državi red. Brezskončno število strančič s par poslanci je v narodni skupščini le nadloga kakor — jata vrabcev v prosu. Mnogo kričijo sedaj na tega sedaj na onega in tudi med seboj se bičajo na žive in mrtve. Tako so klerikalci, ki so tudi mala stranka, v narodni skupščini le kričali, naredili pa ničesar. Sicer pa, če bi se jim pustilo vladati, bi lepo izgledalo pri nas. Ker so klerikalci močni le v Sloveniji, zato si pa žele slovenske avtonomije, da bi lahko pri nas nemoteno komandirali in uvedli pravo farovško tlako. Kdor je pameten, ne izgublja glasu za nazadnjaške kakor tudi male stranke!

Resnica o prodaji boštanjske graščine

O prodaji boštanjske graščine na škodo kmečkega prebivalstva in agrarne reforme se širijo razne govorice, ki nas silijo, da o tej stvari enkrat odkrito spregovorimo. Afera boštanjske graščine se vleče že od marca 1920. Tedaj je tovarnar g. Andrej Jakil sklenil z veleposestnico Hrvatsko eskomptno banko v Zagrebu kupno pogodbo, s katero je kupil poslopja, gozdove in zemljiške parcele za 2.300.000 K, celokupno opravo (fundus instructus) pa za 400.000 K. Cena za posestvo, ki meri samo gozdov nad 1500 ha, je naravnost smešno nizka. Prodaja se protivi

predpisanim zakonom o agrarni reformi in samo ministrstvo nima pravice dovoliti odprodaje delov veleposestva, če odprodana površina presega 200 ha.

In še v tem slučaju je ministrstvo vezano na posebne pogoje člena 7., zakona z dne 21. julija 1919.

Zaradi tega je samo po sebi umljivo, da oblast agrarne reforme brez nadaljnjih razprav zavrne predlog za odobritev kupne pogodbe.

Gospod Jakil pa se ni dal oplahiti, zaporedoma je trikrat vložil prošnjo in je potem, ko je bila trikrat odbita, dosegel, da se je morala predložiti ministrstvu za agrarno reformo. Tedanji demokratski minister za agrarno reformo dr. Henrik Krizman pa je že 12. junija 1920 končno odklonil odobritev pogodbe. Pozneje se je zastopnik Hrvatske eskomptne banke začel razgovarjati z ljubljanskim agrarnim direktorjem, voditeljem sedanje radikalne stranke, dr. Lukanom. Začelo se je trditi, da je ogrožen šentjanski premogovnik, ako ne bo dovolj jamskega lesa na razpolago. Službena preiskava pa je izkazala, da je ta izgovor, s katerim se je res marsikdo za trenutek pridobil, brez vsake utemeljenosti. Tčas je postal minister za agrarno reformo radikalec, in namesto, da bi bil predlog odbil, ga še do danes ni rešil. Čim pa je Hrvatska eskomptna banka, znani blokaški zavod, ki vzdržuje hrvatsko separatistično časopisje in ki je vodil preko Trsta akcijo proti povzdigu našega dinarja, razvidla, da rednim potom ne more doseči uspeha, je ta banka našla drug izhod in je izročila g. Jakilu posestvo in upravo veleposestva na ta način, da je imenovala njegovega sina kot svojega pooblaščenca na Boštanju. Seveda se je začelo gospodarstvo, kakršnega si lahko predstavljamo.

Sedaj šele so se začeli domačini dramiti in so zahtevali pomoč proti izigravanju agrarne reforme. Deževalo je pritožb, spomenic in groženj, ki so se seveda sporočile ministrstvu. Toda delovali so razni vplivi, ki so povzročili, da to stanje pred očmi oblasti že dve leti ostaja neizpremenjeno. V imenu prizadetega ljudstva je v okraju nastopila SKS in je brez dvoma boštanski župan Drmelj obrazložil položaj bivšemu ministru g. Pucelj in poslancu Majcenu. Vsa zadeva je bila v rokah vodstva SKS, katero je ljudstvu neprestano ohetalo zakonito rešitev in pa da bo preprečilo, da bi se šume izsekale pred nosom državnih oblasti. Zgodilo pa se ni nič. Sredi leta 1922. je ministrstvo za agrarno reformo vprašalo v Ljubljani, koga bi predlagali za državnega upravitelja, a prišla ni iz ministrstva nobena rešitev.

Danes se pa gg. Pucelj in Majcen izgovarjata, da sta storila vse mogoče in da sta imela od ministrstva za agrarno reformo sigurne obljube. Ali moreta ta dva gospoda res trditi, da nista imela dovolj sredstev na razpolago, da prisilita ministrstvo na spoštovanje zakona in izvršitev tega, kar je isto ministrstvo že štirikrat rešilo? Zakaj nista nastopila potem časopisja, potem javnih protestov, zakaj nista pozvala, če se nista sama čutila dovolj močna, drugih strank na pomoč? Moralo je biti vsem znano, da je namestnik Ivan Hribar meseca marca 1922. interveniral v korist Hrvatske eskomptne banke. Čulo se je pač tudi, da je nekdo poslal vplivnega gospoda v Boštanj z naročilom, da povabi kmete, naj podpišejo izjavo, da pristajajo na prodajo posestva gospodu Ja-

kilu, češ da jim bo zato Jakil podaril zemljo. Bilo bi umestno, če bi se gg. Hribar in Majcen o tej stvari izjavila.

Nam ni mogoče vedeti, kaj se razgovarja med štirimi očmi, eno pa je dejstvo: Dve leti se že izigrava okoli boštanske graščine agrarna reforma. Če pojde tako naprej, bo nekoč kmetom ostala le goličava in tudi država se to obrisala. Drugo dejstvo je, da sta gg. Pucelj in Majcen po zaupanju prebivalstva dve leti vodila to zadevo in da je po dveh letih ravno tako kakor je bilo, samo gozdovi ginejo medtem in kmetško prebivalstvo stiska pesti.

Vsekako bo treba v novi Narodni skupščini to stvar sprožiti in odločno zahtevati, da se boštansko veleposestvo stavi pod državno upravo.

Novosti

* Cenjene dopisnike in sotrudnike opozarjamo, da pride vse zaostalo gradivo prihodnjic na vrsto. Ravno ob zaključku lista smo prejeli mnogo dopisov, ki smo jih morali odložiti za prihodnjo številko.

* Shodi naših somišljenikov se vrše v nedeljo 4. marca: V Gor. Logatcu ob treh popoldne, v Dol. Logatcu ob šestih zvečer pri g. Doljaku, v Trebnjem ob desetih popoldne v občinski pisarni. Pridite!

* Pogreb dr. Ivana Tavčarja je bil veličasten. Pred magistratom, v katerega prostoru je ležal dr. Tavčar zadnji dan na mrtvaškem odru, se je zbrala ogromna množica ljudi. Poslovilne govore so imeli namestnik Hribar, dr. Triller in pesnik Oton Zupančič. Mogočen pevski zbor je zapel dve žalostinki. Nato se je razvrstil dolg sprevod s Sokoli na čelu. Zastopana so bila vsa ljubljanska in nekatera okoliška in druga društva. V sprevodu smo opazili celo vrsto odličnikov. Jugoslovanska demokratska stranka, kateri je bil dr. Tavčar prvi predsednik, je bila zastopana po dr. Gregorju Zerjavu, dr. Kukovcu, dr. Kramerju in drugih. Koder se je razvijal sprevod, je bil gost špalir mnogobrojnega občinstva. Ljubljana menda še ni videla takega kondukta. Pri cerkvi sv. Krištofa, kjer je krsta ostala preko noči, se je vršilo poslednje slovo. Ruski begunci in zveza pevskih društev so zapeli dve pretresljivi žalostinki, nakar so se pogrebeci povrnili v mesto. Truplo so drugo jutro prepeljali na pokopnikov grad na Visokem v Poljanski dolini, kjer so ga položili v rodbinsko grobnico.

* Orga Tuškan umrl. V Sisku je v visoki starosti 78 let umrl dr. Orga Tuškan, starosta hrvatskih bojevnikov za narodne pravice in jugoslovansko ujedinjenje ter odličen član demokratske stranke. Ko je bil še v čvrstih moških letih, je kot narodni zastopnik v hrvatskem saboru ostro stopal na prste takratnim madžarskim oholežem, ki so vladali v Zagrebu. Enkrat ga je madžarski ban Hedervary dal z orožniki vreči iz sejne dvorane. Pa Tuškana vseeno niso ugnali. Nekoč je odločno vzkliknil: »Jaz bi še danes šel s puško na Dunaj!« Slava njegovemu spominu!

* Kraljica Marija se je z vso vneto posvetila studiji jugoslovanske književnosti. Vseučiliški profesor dr. Popović, znani učenjak, predava kraljici srbski jezik in zgodovino književnosti vseh treh plemen. Profesor Gjorgjević pa kraljici razlaga zgodovino, zemljepis in narodoslovje naše države.

* Pašica ne bo v Ljubljano. Peščica slovenskih radikalnih koritnikov se živo prizadeva, da bi privedli Pašica na agitacijo v

Ljubljano. Ko pa je Pašić izvedel, da minister Zupančič ni v Ljubljani mogel spraviti skupaj niti 100 podpisov za vložitve radikalne liste, je ves ogorčen odklonil ponižno povabilo. Ker se e torej slovenskim radikalom izjalovila goreča želja, da bi gledali Pašića iz lica v lice, so sklenili, da mu pošljejo svoje fotografije. Bo vsaj Pašić imel kaj za »špas in kratek čas«.

* **Smrtna kosa.** V Dolenjskih pri Adlešičih je umrl g. Miko Dragoš, posestnik ter bivši župan in deželni poslanec. Bil je vsestransko priljubljen in spoštovan belokranjski prvoborilec. — V Spodnji Šiški pri Ljubljani je umrla posestnica in gostilničarka ga. Marija Celarčeva. — Na Trati pri Trzliču je v cvetoči dobi 19 let umrl g. Joško Knez. — V Zalcu je umrla gospa Pani Zupanc. — V Celju je umrl mizarški mojster Anton Kopriva. — V St. Jerneju na Dolenjskem je umrl tamošnji posestnik g. Fran Bučar. Bil je vzoren in splošno ugleden gospodar. — V Zagorju je umrl orožniški kapetan g. Fran Kotlušek, odličen častnik in dober Slovenec. — Blag jim spomin!

* **Fašistovsko divjanje.** Iz pisma Slovenke iz Opčine pri Trstu posnemamo: »Glede življenja tukaj v Trstu bi ne bilo prehudo, saj dobi se vse. Toda denarja je malo. In kdor nima stalne službe, jo težko dobi. V Trstu je 30.000 brezposelnih. Premislite si, ali ste varni iti po količkej samotni cesti. Sicer pa tudi drugače počenja s Slovenci, kar hočejo. Če vas le kdo za kako malenkost ovadi pri fašistih, vas odpeljejo v šolo, kjer imajo posebno sobo; tam vam dajo piti pol litra ricinovega olja ali pa četrt kg soli raztopljene v čaši. Če ne izpijete, vas bičajo do krvi. Koliko Slovencev, učiteljev, duhovnikov in drugih so že mučili na ta način! Sredi maše se pritepejo fašisti v cerkev in potegnejo duhovnika s seboj. Pa zdaj si izmišljajo še hujše pekelske nakane. Začeli bodo z belim poprom. Toda naj počenja kar hočejo, naj nas mučijo do smrti, mi ostanemo zvesti slovenskemu maternemu jeziku!«

* **Hrvatski duhovniki blagoslovljajo Radićeve republiške zastave.** Po nekaterih hrvatskih selih so si Radićevi republikanci nabavili zastave z napisi: »Republika vsemu svetu dika!« Ker pa so prepričani, da bi jih zastave brez cerkvenega blagoslova ne vodile k republikanskemu zmagoslavju, so svoje dušne pastirje naprosili za »žegen«. In glejte, naprošeni hrvatski duhovniki so bili takoj pripravljeni za to ceremonijo. V to svrhu so bile prejšnjo nedeljo po nekaterih selih prirejene posebne cerkvene svečanosti. Čeprav Radić stalno v svojem listu in svojih govorih obdeluje cerkvene gospode ter jih javno zmerja s »popovci«, se hrvatski duhovniki vendar klanjajo njegovi veličini. Splošna sodba treznih hrvatskih ljudi pa je, da Radiću in njegovim seljakom niti blagoslovljene zastave ne bodo pripomogle do republike, kakor tudi našim klerikalcem prižnica in orlovski prapori ne do avtonomije, ker postajajo ljudje hvala Bogu že pametnejši, nego si mislijo izkoriščevalci nepoučenosti preprosta človeka.

* **Strahopetstvo klerikalca Žebota.** Poročali smo v zadnji številki, kako je klerikalni širckoustnež Žebot dal duška svojemu klerikalnemu besu s tem, da je svojemu političnemu nasprotniku dr. Reismanu na ulici pljunil v lice. Ko ga je sodnija poklicala na odgovor, se je ta figovi klerikalni junak skril v okolico in v »Straži« strahopetno sporočil,

da ga zaenkrat za božjo voljo ne smejo posaditi v luknjo, ker je bil — poslanec. Pljuvalni junaček Žebot menda upa, da bo tudi pri teh volitvah skozi katerokoli špranjo zlezal v Beograd. Pa to bodo že preprečili napredni štajerski volilci in »poslanca« Žebota bo po 18. marcu sodnija poslala v ričetni parlament.

* **Koliko stane sneg?** Sneg nedvomno prihaja z neba zastonj. A kakor je tudi bel, vendar ponekod ni povsem brez nedolžnosti. Na deželi seveda ne povzroča posebnih stroškov, če se lepo nasuje na prostrane poljane in ne polomi drevja po vrtovih in v gozdih. Malo drugače pa je v mestu. V Ljubljani sicer ne toliko, ker Ljubljančani brez prahu poleti in pocestne »župe« pozimi že skoro živeti ne moremo. Toda drugod hočejo imeti čiste ulice. In kadar se nasuje toliko snega, kakor ga je bilo pri zadnjem obisku, ga je treba pač odkidati. Tako poročajo listi iz Zagreba, da je mestna občina pri poslednjem snegu morala najeti 500 delavcev za kidanje. Po površnem računu bo stal ta sneg Zagrebčane najmanj en milijon kron. Lahko si mislite, da je večjim mestom bil zadnji sneg iz enakih razlogov še bolj nedobrodošel gost.

* **Kako bomo zidali?** Zagrebški listi poročajo, da je profesor Peroš izumil nov način zidanja, po katerem je mogoče postaviti hišo z dvema stanovanjima po tri sobe tekom enega tedna. In stroški ne bodo iznašali več kot 20.000 dinarjev. Profesor Peroš je baje že prosil za patent svojega sistema. Če se stvar res obnese, potem je nekaj upanja, da se v doglednem času odpomore pomanjkanju stanovanj. Toda listi žal ne poročajo, ali je iznajdljivi profesor tudi že postavil kako hišo po svojem novem načinu.

* **Kako je s tobakom?** Je pač križ s tobakom! Enkrat ga primanjkuje, drugič se podraži, tretjič je zopet tak, kakor bi ga bili nagrabili v kakem pragozdu. Posebno zadnje dni se je kvaliteta tobaka v onih zavojih, ki ga pušimo mi siromaki, tako poslabšala, da se ga res lahko poslužujemo kot najuspešnejše sredstvo za odvado večnega puhanja. Fej, saj je treba neprestano pljuvati, če si iz tega grenkega zelišča zvijete cigareto ali nabašete pipo. Toda, stvar je taka: če mi pošteno plačamo, je tudi tobačna uprava dolžna, da nam da pošteno robo. Pa se izgovarja, da je ta tobak bil naročen iz Nizozemske, ki nas je pošteno namazala. Kaj pravite slovenski tobakarji: ali naj se jezimo še nadalje, ali pa stopimo v štrajk? Kar začnimo — vsak pri sebi!

* **Kako visoko skoči srna?** V Čemšeniku je lepega dne zašla srna v sredo vasi. Ko so jo zagledali otroci, se je srna seveda preplašila in ubrala najkrajšo pot nazaj v planino. V divjem begu je na razdalji 80 metrov preskočila najprej 1 m 20 cm visok plot, nato škarpo, visoko dva metra, drugo škarpo, visoko dva in pol metra, in še en plot, visok 1 in pol metra. Oviralo je ni niti to, da se je pri vsakem skoku pogreznila v sneg. Jebel skoro pol metra. Kdor zna pa zna — ampak ta srna vsekakor zna še bolj skakati kakor naša valuta na curiški borzi. Če pa boljše razume svoj posel kakor klerikalci farbarijo, pa ni gotovo.

* **Zastužen mož.** Iz pisma našega rojaka, ki je nameščen v Hercegovini, posnemamo: »Tukajšnje ljudstvo je letos mnogo trpelo zaradi slabe letine. Poleg tega nas pa nadleguje še druga nadloga. In to so volkovi, ki se tu pojavljajo v velikem številu. Samo

neki tukajšnji seljak jih je letos že pobil nič manj kakor petindvajset. To je torej bolj zastužen mož kakor vsak klerikalni poslanec...« Resnično!

* **Zareklo se mu je.** V nekem starem beograjskem časopisu še iz onih slavnih dni, ko je v Beogradu ministroval častiti gospod Korošec, čitamo nastopno značilno dogodbico: »Pri ministru Korošču se je oglasil časnikar, da se informira o njegovih načrtih in njegovem delovanju. Med razgovorom je časnikar mimogrede vprašal dr. Korošca: »Ali kaj pušite, gospod minister?« In minister Korošec je naglo odvrnil: Zelo, zelo malo. Pušim namreč samo takrat, kadar delam...«

* **Čudno ravnanje z živino, določeno za plemensko izboljšanje.** Pišejo nam: V graščini Škrljevo pri St. Rupertu imajo bika in dve kravi, katere je lastnik nemški vseučiliški profesor dr. Skedi dobil od kmetijske družbe — tako se govori — po znižani ceni. Ker oskrbujejo živali nune — saj obleke nosijo te ženske take in križe tudi imajo spredaj — so te živali, posebno pa bik, v zelo žalostnem stanju. Kdo ima nadzorstvo, da se dopušča tako postopanje z živino, določeno za izboljšanje plemena?

* **Pometajte pred lastnim pragom!** Pišejo nam: V šentrupertskem farovžu so prošlo leto služili dva hlapca in dve dekli. In zgodilo se je, da sta prišli dekli v blagoslovljeni stan, kar sta baje zakrivila hlapca. Mlajšega nepolnoletnega so prisilili k poroki, dočim jo je starejši raje odmahal na Gorenjsko. Tako pazi na svoje posle župnik Natlačen, ki pa v cerkvi gospodarijem ukazuje pažnjo nad posli in kriči, da fantje zapeljujejo dekleta, ker berejo napredne liste. Kaj so pa posli v farovžu čitali? Gotovo ne naprednih časopisov, temveč lažnivega »Domoljuba« in podobne klerikalne liste. O župnik naj bi pazil raje na svoje posle in ne na posle drugih gospodarjev. Pa seveda, on nima časa, ker mora šteti denarce, ki mu pritekajo od vseh strani. Za koga neki skopari? Za kake dobre namene ali za srečne dediče?

* **Avtomobilska nesreča.** Na pustni ponedeljek zvečer je povozil avtomobil, ki vozi po Poljanski dolini, v Poljanah zidarja Antona Platiša ter mu zlomil nogo. Prepeljan je bil takoj v ljubljansko bolnico. Nesreče je baje kriv sam, ker se je obesil na strešno lestev, padel in prišel pod kolo.

* **Neboté ustrelil mater.** V Babini gredi na Hrvatskem se je dvajsetletni Josip Lešić, edini sin in ljubljene svoje osivele vdovele matere, v ranem jutru odpravil na lov. Vetal je pred zoro, ko je mati še ležala v postelji, ter pri luči ogledoval in basal puško. Naenkrat se puška izprožil, svetiljka ugasne in začuje se bolesten krik matere. V zmedenosti Josip ne ve kaj početi, končno pa le prižge svetiljko in zagleda strašen prizor: na postelji leži mati v mlaki krvi. Vos naboj ji je razsekjal prsa in trebuh. Josip se je obupan takoj odpravil k sodišču in izjavil: »Nisem klical nesreče, a je prišla sama.«

* **Merjasec usmrtil deklico.** V vasi Čentiba pri Dolnji Lendavi je neka trinajstletna deklica gnala merjasca domov v hlev. Ko ga je začela naganjati s palico, se je merjasec tako razjaril, da se je zagnal v deklico. Podrl jo je na tla ter jo tako razmesaril, da je vsled izkrvavitve izdihnila, preden so jo mogli oteti.

* **En milijon kron so neznani tatovi izmaknili iz poštnega lokala na kolodvoru v Rumi.** Dobili jih še niso, sami se pa menda tudi ne bodo javili.

* **Krvava gostitev.** v novosadski okoliščini je premožni kmet Marko Trivić povabil na večerjo nekoliko svojih prijateljev. Izpočetka so se prav dobro zabavali, kmalu pa so se začeli prepirati, najbrž zaradi politike. Trivićeva žena je pijane goste začela izganjati iz hiše; to pa je Trivića tako razjezilo, da je pograbil puško in hotel ženo ustreliti. Gostje so mu branili, a Trivić je vseno sprožil in zadel enega izmed prijateljev, nakar se je družba hipoma razbežala. Neki sosed pa je slišal strel in je prišel k Triviću pogledat, kaj se godi. Ko je videl gosta v krvi, je rekel Triviću, da ga bo naznanil. Trivić pa je naglo pograbil nož in zabodel še svojega soseda. Zadel ga je naravnost v srce. Po umoru je Trivić odšel z doma in se sam javil na sodišču.

* **Zločin odkrit po dvanajstih letih.** Pred dvanajstimi leti je v Sremu neki seljak umoril svojo ženo, jo razskal na drobne kose, katere je nato zakopal na dvorišču. Po storitnem zločinu se mu je posrečilo s ponarejenim potnim listom pobegniti v Srbijo, kjer se je izdajal pod imenom Lazar Nikolić ter si s pridnostjo kmalu pridobil premoženje in si kupil lepo posestvo. Po prevratu je v mnemju, da je njegov krvavi čin že izročen pozabljenju, sklenil povrniti se v svoj domači kraj. In te dni jo je resnično primahal nazaj. Toda sosede so ga takoj spoznali in naznanili sodišču. Samozvanega Nikolića so že zaprli, in bo v kratkem opravičeval svoj krvavi spomin.

* **Za zimo se je hotel preskrbeti.** Zagrebška policija je nedavno aretirala nekega dvajsetletnega mladeniča, ki je kar na en mah v neki gostilni pobral štiri dobre zimске suknje. Ko so ga zashčevali, kako se je drznil polastiti tako obsežnega plena kar z eno muho, je mladi uzmovč razložil: »Stvar je taka, da bo šele zdaj na spomlad vedno hujša zima. Dve suknji bi rabil za oblačenje; eno bi nosil ob nedeljah, eno ob delavnikih. Dve pa bi imel nagesto odeje, ker se moram ponoči potikati okrog, da si kjer koli na suhem najdem prenočišča.« — Zagrebška policija je uvaževala vse to in je uzmovčicu ustregla tako-le: zaprla ga je za dva meseca, da se mu ne bo treba okoli potikati in tudi ne zmrzovati. Ko pa bo izpuščen iz zapore, bo že gotovo prišla zelena spomlad...

* **Dvanajstletni morilec.** V Novem Pazaru sta se sprla mlada sošolca Vuk Obradović in Vukašin Trifunović. Njun srd je v vroči krvi prikipel tako daleč, da je Vuk skočil po očetovo puško in ustrelil Vukašina. Mladi morilec šteje komaj dvanajst let.

* **Zamorski zločin.** V Ruševu v Slavoniji so doslej neznani zločinci, najbrž gozdni tatovi, ušli veleposestniškega logarja Petra Ognjenovića. Napravili so grmado in ga toliko časa pekli na ognju, da je mož v groznih mukah izdihnil. Orožništvo vodi skrbno preiskavo, da čim prej iztakne podivjane zločince.

Iz raznih krajev

* **V Zgornji Šiški** se je zastrupila gostilničarka Frančiška Ambrožič. Vsa leta je živela s svojim možem v najlepši slogi, tudi drugače ni trpela pomanjkanja, zato je njen čin povzročil veliko senzacijo. Najbrž je šla v smrt v hipni duševni zmedenosti.

* **Na Viru** je bilo vlomljeno v hišo Ferdinanda in Jožefa Birka. Vlomilci so Birkovim odnesli blaga v vrednosti 24.450 kron.

Na Trati pri Skofji Loki je bila Marti Kalan ukradena broša v vrednosti 16.000 K.

* **V Padežu pri Borovnici** je posestnika Antona Vidmarja udaril konj s kopitom po glavi in ga težko poškodoval.

* **V Šmartnem pri Kamniku** so se v gostilni Ivana Pančurja sprli gostje. Pančur jih je začel miriti, a ga je eden sunil s tako silo, da je Pančur padel in si zlomil levo nogo.

* **V Črnomlju** namerava neki židovski konzorcij ustanoviti novo lekarno. Še tega se nam manjka. Kakor vidimo, bo kmalu vsa Bela Krajina polna raznih »Jajtelesov«. Domačini, čuvajte vsako ped zemlje pred njimi!

* **V Radečah** smo pokopali gospoda Toneta Esta, ki je naglo podlegel želodčnim krčem. Pokojnik je bil odločen narodnjak in zavdušen Sokol. Pogreba so se udeležili bratje Sokoli v kroju, kakor tudi mnogo drugega občinstva. Bodi zvesemu bratu Sokolu ohranjen prijazen spomin!

* **V Grosupljem** se je France Lužar nedavno poročil z vdovo in posestnico Franjo Zavišek, ki ima iz prvega zakona pet že odraslih otrok. Lužar pa je na vsak način hotel, da bi se poretstvo prepisalo na njega in je zaradi tega imel opravka tudi pri ljubljanski sodrugi. Ko pa se je vrnil domov, je našel vrata zaklenjena. Prišel je razbijati, nakar sta ženina dva sina prišla svojega očima in ga z udarci težko poškodovala na glavi in telesu.

* **V Jarčji dolini** se je kmečki sin Vinko Burnik podal v mlin po moko. Spotoma pa si je hotel ogledati neko žago. Ko se je žagi preveč približal, mu je priletel kos deske v glavo in mu izbil levo oko.

* **V Stranški vasi** se je Janezu Aliču na nekem ovinku prevrnil plug in si je Alič pri tej prički zlomil levo nogo.

* **V Rogu pri Toplicah na Dolenjskem** so bili okrađeni tamošnji gozdni delavci. Neznani tat jim je pobasal obleke v skupni vrednosti 6000 kron.

* **Na Krčini** je bilo vlomljeno v gostilno Ane Vavtar. Tat je pobral različnega blaga v vrednosti 10.000 kron.

* **V Domžalah** je bilo posestniku Antonu Habjanu ukradeno kolo.

* **V Požarjevem rovtu** sta divja lovca Martin Kunčič in Franc Zajec ustrelila divjo kozo. Pri tem ju je zasačil državni gozdar in sodišče je prisodilo Kunčiču 4 mesece, Zajcu pa 2 meseca težke ječe.

* **V Trbovljah** se je rudar Martin Simončič navžil alkohola in začel doma po svoji stari navadi razgrajati. Hotel se je lotiti tudi svoje žene, toda ona se mu je uprla s kuhinjskim nožem. Ko jo je hotel udariti, mu je ona v silobranu porinila nož med rebra. In glej! Možakar se je takoj iztrezil in se povrh še zahvalil svoji boljši polovici, da mu je izpustila nekoliko razgrete krvi.

* **V Črnečah pri Dravogradu** je 26letni hlapec Leopold Lužnik, že precej vinjen, v dušku izpil liter vina. Nato je zaspal in se zbudil — na drugem svetu. Pač žrtev alkohola!

* **V Št. Janžu pri Dravogradu** so ujeli čudno lisico. Je človeške podobe, piše se Marija Verdnik in je svojemu prejšnjemu gospodarju pokradla 12 kokoši. Prodajala jih je v Mariboru. Za pokoro so ji prisodili štiri mesece težke ječe.

* **V Jarešini pri Mariboru** se je prejšnjo sredo ponoči izvršil dvojen umor. Sestri Marija in Terezija Weingerl, ki sta bivali v samotni hišici, so zjutraj ljudje našli zaklani v niki krvi. Obe sta bili oblečeni, kar priča,

da se je zločin izvršil zvečer ali zjutraj. Zločinec je najbrž iskal denar, ker je — po hiši bilo vse razmetano. Sodišče vodi preiskavo. Gotovo bo divji zločinec čim prej v rokah pravice.

* **Iz Rajhenburga** nam poročajo: Dne 29. januarja je v čakalnici na kolodvoru neznani tat ukradel košaro pletenin, lasti trgovca Antona Kocuvana iz Celja. Orožnika Rudolf Zabukovec in Martin Medvešek sta tatu izsledila v gostilni Tomažič na Vidmu v osebi Matevža Pečnika. Svojo požrtvovalnost sta pokazala s tem, da sta tatu, ki jima je ob eni ponoči ušel skozi okno navedene gostilne, kljub temi in smrtni nevarnosti zasledovala nad pol ure po gosto zaraščenem savskem obrežju in ga končno zasačila v nekem grmovju z nabitim samokresom v roki. Tatu sta aretirala in izročila sodišču. Pri nadaljnjem iskanju sta našla tudi precej ukradenega blaga, s čemer je oškodovani trgovec vsaj nekoliko krit. Pečnik je zelo nevaren tat.

Vesele postne popevke.

(Sebi in drugim v zabavo napisal vesel Belokranjec.)

Poslušajte, ljudje, me brumno,
kaj pesem moja vam pové,
kako s politiko si umno
Slovenci belimo glavé.
Dandanes že za vsako planko
imamo kako novo stranko,
vsak bi mazač bil rad veljak
v zmešnjavi sporov, zmed in zrag.

So klerikalci rihte skrite,
jim bere Šusteršič levite,
kako jih je za dober lon
podkupoval avstrijski tron.
Korošec, Brejc in pa Brodar,
povejte, kaj še vam je mar!
Za narod nič storili niste
ste streljali na komuniste,
nato se z njimi zvezali,
zvestobo jim prisegali:
pred vrati so volitve zdaj
in vaše glorie bo kraj!

Republikanci, komunisti
in vsakih sort socialisti,
po vrhu radikalski zmaj
to je slovenski dirindaj!
V Ljubljani zdaj namestnik Hribar
postal je radikalski šrihar,
minister Nitko Županič:
iz te ne bode župe nič!

Že samostojni generali
vojake skup radi zbrali,
a Pucelj pravi: »Hakrament,
ne bo nas več en regiment«.
Volilci se jim kujajo,
poveljniki zdihujejo.
Drofenik, Pucelj in Mermolja:
»Hm, je pač taka božja volja!
Napredno fronto smo razbili,
po grbi bomo jo dobili!«

Prišel bo osemnajsti marec,
za marsikoga hud udarec.
Nam, naprednjaki, ni se bati:
Mi pojdemo vsi z demokracijo!

Volilna skrinjica ni tabernakelj,
zato ne glasujte za farovski žakej!
Na štajerskem PRVI, na Kranjskem smo PETI,
živeli napredni obrtniki, kmeti!

Vrtnarjeva Nežika

Starka je odšla in solze so ji stopile v oči: «Moj Bog, ali se ji bo res zmešalo? Kako čudno govori! Vsi ljudje porečejo, da sem jaz kriva — no, saj tudi sem! Na stara leta ne bom več imela mirne vesti!» In ko se je vrnil Luka, mu je povedala vse...

«Stopi k njej, mogoče jo ti spraviš malo iz niene sobe. Jaz je nisem mogla. Pa lepo moraš ravnati z njo, da se ji popolnoma ne zmeša! Mogoče bo kmalu boljša.» In Luka je šel.

«Kaj pa ti je, da se ves dan nič ne prikažeš iz sobe?» jo je vprašal dokaj prijazno.

«Morilec si, Luka! Tvoje roke so krvave! Ne smeš se me dotakniti! Ravno sem molila za tvojo dušo, ki bi imela biti pogubljena!»

«Ne govori tako neumno!»

«Pogubljen boš, Luka! Tvoja duša je umazana in črna — zato pa molim zate, da bi te rešila...»

Mož je zbežan odšel, Nežika pa je zopet ostala sama v svoji čumnati...

Temna noč se je umikala prvemu svitu, tam gori za gorami se je začela prikazovati rdečkasta jutranja zarja... Nebo je bilo čisto kot ribje oko, nobenega oblaka nisi mogel opaziti na njem, vse je kazalo, da bo danes lep dan.

In sedaj je pokukalo prijazno solnce iz za sivih gora in vrglo prve svoje žarke na rebro Tičjega vrha. Pridni gospodarji so bili že davno na nogah in so se odpravljali na svoje delo.

Tam doli pa drvi čez drn in strm napol oblečena mlada ženska. Kam se ji neki tako mudi? In kaj pomenijo njeni razmršeni lasje, njene razgaljene prsi in boste noge? Z bolestnim pogledom, uprtim v tla, drvi naprej in pelja sproti grmovje na stran. Kaj ji mar, če ji reže ostro kamenje njene boste noge, da zapušča vsaka stopinja za sabo krvave sledove? Saj je ne boli, saj nič ne čuti! Sedaj se natakne njena obleka na grmovno vejico in se pretrga čez in čez! Tam ob robu se revica izpodtakne in telebne na tla, se zopet pobere in drvi naprej...

Naenkrat se zasliši glas zvona — spodaj v Zabukovju je maša. Begunka obstane, poklekne na trda tla in moli — moli toliko časa, dokler sliši zvonjenje, potem vstane in hiti zopet naprej. Ze je v vasi in jo zavije naravnost proti župnišču. Ljudje, ki so po končani maši še kramljali pred cerkvijo in ki sedaj hite na svoje domove, jo opazijo, zmagujejo z glavami in ugibljejo, kaj naj to pomeni...

«Kaj išče Požegovka v Zabukovju v tako zgodnji uri, bosa in golo-glava — in v raztrgani obleki?»

«Gotovo jo je mož zopet pretepel — pa mu je ušla!»

«Zakaj je vendar Vrtnarjevi ne vzamejo domov?»

«Saj jo bodo, kakor sem slišala. Prav mu bo, pa vso doto ji bo moral dati nazaj! Bo že še videl, kako mu bo žal...» Tako so govorili ljudje.

Nežika se je ustavila pred župniščem, pogledala okrog sebe, kot bi nekoga iskala in stekla nato po stopnicah v prvo nadstropje. Ne da bi mnogo premišljevala, ne da bi trkala, je pritisnila na kljuko prvih vrat vrhu stopnic in vstopila. Velika župnikova postava se je zganila ob njenem vstopu.

«Dober dan, gospod župnik! Hitro se pripravite, da greste z menoj na Tičji vrh!»

«Kaj se je zgodilo? Ali so mogoče mati zboleli?»

«O, ne, vsa hiša bo pogubljena, ako jih ne greste takoj izpovedat in obhajati! Jaz sem že tako molila zanje, da bi jih rešila, pa vse zastoni. In nekaj mi je reklo, da moram iti po vas, da se izpovedo, drugače bo vse izgubljeno! Hitro, gospod župnik, hitro, da ne bo prepozno.»

«Ali so doma vedeli, da si šla pome? Ali so ti rekli, da me pojdi klicat?»

«Nič. Vsi so zakleti. Hudič jim ne pusti kaj takega. Jaz sem ušla s postelj, meni je angel tako rekel, ko sem molila. Hitro, le hitro, če ne boste še vi pogubljeni!»

Župnik je takoj spoznal, pri čem da je. Videl je, da ima opraviti z blazno žensko, in premišljeval je, kako bi jo na lep način spravil zopet iz župnišča. Kar naravnost je ni mogel zapoditi, ponudil ji je stol:

«Tu malo sedi, Nežika, jaz se pa med tem pripravim, da grem potem s tabo.»

«Ne, ne smem se nič vستي. Hitro se pripravite, jaz pa stopim medtem doli k Tičarjevi Lenici in vas malo počakam!»

Nežika je odšla in župnik je ostal sam. Smilila se mu je uboga ženska, kateri itak ni mogel pomagati. Lenica se je silno prestrašila, ko je zagledala zgodnjo — napol oblečeno obiskovalko...

«Za božjo voljo, Nežika, kaj pa se je vendar zgodilo?»

«Po župnika sem prišla. Naša hiša je vsa prokleta in zato sem prišla po gospoda, da jih reši, da ne bodo pogubljeni vsi skupaj. Gospod mi je rekel, naj ga počakam kar tam, jaz pa nisem hotela, ker je to sveta hiša, v kateri ne sme biti nobena tuja ženska..., zato sem prišla k tebi, da ga tu počakam...»

«Pojdite v hišo, da se odpočijete, gotovo ste trudni!» jo je vabila Lenica. Toda Nežika tudi tu ni hotela ostati in vse pripravljanje prijazne deklice je bilo zaman. In ko je pogledal zdajci župnik skozi okno, je videl, kako nesrečna Nežika leze po hribu navzgor in kako se ozira nazaj.

«Gotovo išče mene in pričakuje — revica, kako se mi smili!»

In res se je Nežika ozrla nešteto krat in iskala, kje bo zagledala župnika in če že prihaja. Ko ga pa le ni bilo videti nikjer, je hotela naprej

in izginila v grmovju. Vroče kaplje so ji tekale po obrazu, vse je gorelo iz nje, ko je prišla domov.

«Kje si vendar hodila, da si vsa krvava?» jo je vprašal Luka.

«V Zabukovju sem bila pri gospodu, da vas pridejo vse skupaj obhajati! Obljubili so mi, da pridejo; hitro se pripravite vsi, vsak čas morajo priti. Molite, če ne, bodo vaše revne duše pogubljene!»

«Čemu hodiš doli v Zabukovje? Kaj si bodo pač mislili ljudje in gospod? Mati, paziti bomo morali nanjo, da ne gre nikamor, sicer nam bo delala sramoto!»

«Pripravite se vendar! Gospod že grede, kmalu bodo tukaj!»

Pokleknila je za mizo in začela moliti na glas:

«Vi pa molite za mano!» Domači so se spogledali in Luka je šepnil materi, a vendar tako, da je tudi Nežika slišala:

«V blaznico jo bomo morali poslati; sedaj že vidim, da je vedno slabše. Ne je skoro nič — samo moli venomer. Še danes moram pisati Vrtnarjevem, kako in kaj, in potem jo pošljemo v Ljubljano...»

«Kaj? Mene v blaznico? Med norce? Nikoli ne, jaz že ne grem nikamor od doma, kvečjemu v Lonk k materi.»

«Saj te ne bomo vprašali!» si je mislil Luka in šel iz hiše

XIII.

Vest, da je zblaznela mlada Požegovka, se je hitro raznesla po vsi fari. Zvedeli so žalostno novico tudi Vrtnarjevi. Silno so se prestrašili; dasi se jim pri razmerah, v katerih je živel Nežika, vse to ni zdelo nič čudnega. Zabolelo jih je v dno srca. Bolest pa je bila tem hujša, ker jih je pekla vest. Čemu so jo omožili z Luko! Nežna in dovolj omikana hči ni bila za hribovsko dekle. Najbolj pa je zadelo žalostno sporočilo Nežikino mater. Zakaj je nismo vzeli takoj domov? Zakaj smo jo pustili v rokah tega siroveža? Zakaj smo dopustili, da je tako grdo ravnal z njo in jo celo pretepal? Zakaj smo se bali hudobnih jezikov? In sedaj se jih ne bomo? Kaj nas briga svet in ljudski jezik, ako gre za blagor otrok!

In ženica se je odpravila na pot. Hoditi je morala peš, saj ni vozila nobena pošta, ker je Tičji vrh preveč v stran od glavne doline. Hodila je počasi in tu pa tam malo počila ter napol glasno govorila sama s seboj. Pekla jo je vest in včasih je glasno zaihtela...

Dospela je do Zabukovja. Utrujena, žejna in lačna je vstopila v Tičarjevo gostilno.

«Oh, dober dan, mati, s čim naj vam postrežem? Sedite no malo, gotovo ste silno utrujeni!» jo je pozdravila Lenica, ki ji je pritekla naproti.

«Trudna sem. Komaj me noge drže po... Dolga, dolga je pot iz Lonka. Lenica, prinesi mi malo juhe in kozarček vina!»

(Dalje vzhodajše.)

Za smeh in kratek čas

Stari in novi čas.

V trški gostilni je na steni še izza predvojnih časov nastopen napis:

Kdor ne časti vinarja, ni vreden goldinarja!

Takoj spodaj pa je še za dobe po preobratu listek, na katerem je napisano:

Železnih dvovinarških novcev ne sprejemamo.

Papež in ona.

Gašper (Gustinu, ki je prišel iz Italije): «Kaj si videl tudi papeža?»

Gustl: «Seveda sem ga videl.»

Gašper: «Kakšen pa je papež?»

Gustl: «Prav fin gospod.»

Gašper: «Si se mogoče tudi seznanil z njim?»

Gustl: «Seveda! Tudi obedoval in večerjal sem večkrat z njim. Je izredno prijazen gospod Papež, in njegova žena, ti rečem, je lepota, da nima para...»

Židje in snaga

Izak (si umiva obraz): «Sara, Sara, daj mi obrisačo!»

Sara: «Nimam nobene. Posuši se pri oknu na soncu!»

Izak: «O, hvala Bogu Izraelov, da si nisem umil celega trupla, ker bi moral zdaj nag zlesti na okno in se sušiti na soncu.»

Visoka izobrazba

Komandant novonastopivših rekrutov zapovē vsem onim, ki imajo šolsko izobrazbo, stopiti tri korake naprej. Nato vpraša prvega novince: «Kakšno šolo si obiskoval?»

Rekrut pa se odvrže: «Dvornadstropno!»

Predvojno blago.

Gašper sedi pri čevljih, jih čisti, pljuje v «biks» in maže.

Miha pride mimo, ogleduje čevlje in pa «biks» ter pravi: «Tale «biks» je pa vojno blago.»

Gašper: «Biks je res slab, toča pljunek je še pristen in predvojno kakovosti.»

Sokolstvo

Sokolska prireditev v Žužemberku na pustno nedeljo v novi društveni dvorani je zelo lepo uspela. Vsem, ki so k temu sijajnemu uspehu na kakršenkoli način pripomogli, za trud in požrtvovalnost bratska hvala! — Zdravo!

Zdravstvo

Z Kdor nima rad, da pride k hiši pogosto zdravnik, naj ljubi snago in red, naj bo trezen in uživa čim manj alkoholnih pijač, naj spi v sobi, ki je dobro prezračena, naj si ne dela nepotrebnih skrbi, nadalje naj preveč ne puši. Istotako je zdravo uživanje čim preprostejše hrane. Kdor je preveč mesa, ni nikdar zdrav.

Ne bodo junaki!

Predobro je znano, da se klerikalci poslužujejo vseh, še tako nizkih sredstev, v zapeljevanje nevednih ljudi, da le dosežejo svoj namen. Taka sredstva so tudi hujškanje in pritožbe o naši vojski, njeni ureditvi, službi in preskrbi. Vsak pameten in le malo uviden človek mora uvideti, da smo dobili ravno mi po vojni grozno razdrapano in neurejeno zapuščino. Tako pogorišče se čez noč ne da urediti, popraviti in spraviti v red.

Jasno je, da tudi pri naši vojski še ni tistega reda, ki si ga vsak Jugoslovian iz srca želi. Ti nedostatkoli se bodo polagoma gotovo odpravili kakor se je že marsikaj izboljšalo. Te nedostatkoli, posebno pri vojski, naši klerikalci izrabljajo v največji meri in vcepljajo mladini, dorašili vojaški dolžnosti, mržnjo in nezadovoljnost do vojaškega stanu. Razumljivo je, da mladi fantje, večinoma Orli, ki čitajo klerikalne liste, dobe neko malodušnost do vojaškega stanu, na katerega bi morali biti ponosni.

In taki fantje, brez vsake prave domovinske zavednosti, naj bodo enkrat, če bi bilo treba, junaki pri obrambi naše zemlje. Nikakor ne mislimo, da so temu krivi oni sami, ampak njihovi zapeljivci, ki se pa navadno delajo pred javnostjo še celo vnete rodoljube, a so največji demagogi.

Znano je bilo, da so se vršile ponekod res nerednosti glede vojaške oskrbe, a klerikalci, namesto da bi se za vojaštvo zavzeli na pristojnem mestu, so po časopisju hujšali fante in stvar opisovali hujše nego je bila. Zaradi pretiranja dejstva tudi niso mogli za fante ničesar doseči, dočim so se druge stranke z uspehom zavzele zanje.

Naša stranka, ki ji je največ ležeče na tem, da se napravi v državi tak red, da bodo zadovoljni vsi stanovi, in da bo naša država res to, kar si vsak državljani želi, bo gledala vedno tudi na to, da bodo naši fantje zadovoljni v vojaški službi. Saj je jasno samo po sebi, da se mora gledati na vojaštvo, ako želimo, da bo ostalo rodoljubno in vdano državi in kralju. Ako bomo imeli tako armado, ne bomo imeli nikdar vojne, ker se nas ne bo upal nihče podstopiti. Kakor v drugih, tako je tudi v tem pogledu cilj naše stranke: demokracija, zadovoljnost in blagostanje vsega naroda in vseh slojev!

Zanimivosti

MRAVLJINSKI CEMENT.

Dva kitajska raziskovalca sta nedavno poslala njujorskemu vseučilišču obširno poročilo in podrobne podatke o svojih razisko-

vanjih in o odkritju neke čudne vrste mravelj, ki proizvajajo cement in beton. Raziskovalca sta to čudno mravljinško obitelj našla v skritem zatišju ob obali velike kitajske reke Jang-tse-kiang. Mravljinjak, ki so si ga mravlje sezidale gotovo tekom dolgih desetletij, je meril v obsegu dvajset metrov, visok je bil 3 metre in istotoliko ga je bilo tudi pod zemljo. Notranjščina mravljinjaka je bila razdeljena v nebroj malih celic. In čeravno so bili zidovi prav tanki, so bili vendar zelo čvrsti, saj so bili zgrajeni iz pravega cementa.

Ta mravljinška obitelj se deli v dve panogi: v zidarje in hranitelje. Zidarji so čisto strokovno organizirani, delijo se namreč v prave zidarje, v donošalce materiala in proizvajalce cementa. Donošalci spravljajo skupaj pesek, apno in glino. Drugi donošajo vodo in mešajo «mort». Izdelujejo drobčkano cementno opeko, ki se sproti suši na vročem solncu. Nato jo odnašajo zidarjem, ki nadaljujejo in večajo svoje «kraljestvo». In kako spretno jim gre vse od rok — to se pravi, od rilčkov! Delajo torej prav tako kakor zidarji v človeški podobi, z edino razliko, da so ti mravljinjski stavbeniki in zidarji morda še marljivejši.

«Zidajo» samo v poletnem času, ko uspevajo tudi različne bilke, s katerimi se hrani mnogobrojna mravljinška obitelj. Ko začne nastopati jesenski hlad, se spravijo v spodnje prostore svoje graščine, kjer imajo tudi obsežno shrambo z veliko zalogo živil. Tam v miru preživijo zimo ter si nabirajo novih moči. Komaj pa prvi toplejši pomladni žarki obisejajo njihovo kraljestvo, prikukajo iz spodnjih zatišij in se začnejo urno gibati v novem, neutrudnem zidanju.

ŽENSKÉ VELICINE V VZHODNIH DEŽELAH.

Verske postave narodov v vzhodnih deželah večinoma odreja ženskemu spolu slabše stališče kakor moškemu. Zato si mi predstavljamo, da ženske pri vzhodnih narodih žive v popolnem zapostavljanju. A temu dandanes ni tako hudo.

Ženske muslimanskih narodov so kot vedne jetnice v haremih uporabljale vso svojo lokavost in spletkarstvo in so dandanes morda bolj ostroumne kakor Evropejke. Evropski duh, ki je tekom zadnjih desetletij začel prodirati proti vzhodu, je prinesel tamšnjemu žensktvu večjo svobodo. In dandanes se pojavljajo poedine orientalske žene, ki s svojim talentom prekašajo marsikaterega evropskega podjetnika, trgovca ali umetnika. Veliki turški vojkovodja Kemal-paša ima soprogo Egerijo, ki piše pesmi s posebno nadarjenostjo. Vdova prejšnjega afganistanskega emirja ima silne politične sposobnosti; ko je umrl njen mož, so se Angleži hoteli polastiti Afganistana. Vdova pa je hitro vzela vladu v svoje roke, proglasila združitev z Rusijo in tako ohranila svoji državi popolno samostojnost.

Posebne trgovske sposobnosti odlikujejo japonske žene. Imajo bogatašino Jone Suzuki, ki premore ogromno imetje v vrednosti dveh milijard frankov. Svoja neštevilna podjetja, ki jih ima na Kitajskem, Japonskem, v Ameriki in Avstraliji, vodi in upravlja sama. Prekaša celo nemškega industrijalnega magnata Stinnesa. Ker je sama preveč podjetna, ni nič čudnega, da se zanjo doslej še ni našel dovolj podjeten ženin.

REPUBLIKA VENEZUELA.

Italijanski listi prinašajo opis države, ki menda nima para na svetu. To je republika Venezuela v Južni Ameriki. V njej vlada general Gomez, ki ima sicer tudi naslov prezidenta, a je v dejstvu največji trinog. Republika ima sicer svoje zakone in celo narodno skupščino, toda poslance izbira kar prezident sam in njegove naredbe so zakon.

General Gomez se je pred dvajset leti ob priliki vojaške revolucije vrnil za predsednika in sedaj ni sile, ki bi ga premaknila s tega vodilnega mesta. Gomez je Indijanec, ne zna niti pisati niti čitati, ima pa železno voljo in strahovit vpliv na svoje podanike. Posebno za ženske je pravi zli duh. Pokoriti se mu mora vsaka, vsaka ga mora «ljubiti». Zato pa ima tudi močno famulijo, namreč 63 otrok.

General Gomez je sploh podjeten mož. Polovica velikih trgovskih in industrijskih podjetij v republiki je že njegova last. Če se mu kako podjetje dopade, ga kratkoma po posebnem zakonu sekvstrira za državo, dohodke pa spravi v lastno skrinjo. Ima velikanske pašnike in živinoreja mu letno prinaša ogromne milijone.

Vojaštva ima general Gomez 32.000 mož in kar 600 vojskovodij, ki so njegovi osebni prijatelji. Splošno imajo v Venezueli vojaki še najlepše življenje, ker jih general plača v zlatu in jim tudi drugače, posebno gleda žensk, nikakor ne daje strogih predpisov. Zato so mu vdani in general Gomez lahko nanje računa ob vsakem času.

Življenje v Venezueli je torej prav svojevrstno in mi ne bi svetovali nikomur, da se poda tjakaj iskat srečo. Zanimivo pa je, da omenjeno poročilo prinašajo italijanski listi. Morda hočejo fašisti urediti Italijo po takem vzorcu? Sedanji znaki vsi kažejo na to.

Latinska pesem

(Po starih zapiskih napisal S. L.)

Te Deum laudamus
volitve imamus!
Korošec in Brodarius
nič več ne bo lenarius.
Klerikalci, mizerere,
Za vas se črna maša bere.
Samostojni, oremus,
ministrus Pucelj, zdaj pa gremus!
Gloria tibi,
komunizmu se hrbet šibi
Orate, orate,
volite demokrate!

Razno

× Turška vlada proti alkoholu. Koran, turško sveto pismo, prepoveduje muslimanom vsako uživanje alkohola. Toda ta sveta prepoved med Allahovimi sinovi že ne najde več pravega uvaževanja. Posebno poslednje vojne so mnogo povzročile, da se je med turškim vojaštvom in mestnim prebivalstvom silno razpasel alkoholizem. Radi tega je angorska vlada prisiljena, da s 1. marcem uvede najstrožje naredbe proti uživanju opojnih pijač. Seveda, če se Turčija pripravlja na zopetno vojno, bo že morala zatihniti eno oko, kajti vojaštvo Kemal-paše prav posebno pozna staro vojaško geslo: «Nema ruma, nema šturma!»

× Nuna in božje razodetje. Belgijski listi obširno poročajo o neki nuni, kateri se baje razkrivajo čudežna razodetja. Ta nuna je pred nedavnim dobila na nogah in rokah krvavo praske, ki so se kinatu pretvorile v globoko

rano. Samostanski zdravnik, katerega je prednica pozvala k nuni, je slučaj prijavil nekemu londonskemu vseučiliškemu profesorju, toda oba še doslej nista mogla dognati vzroka tega nenavadnega pojava. Nuno često popade taka slabost, da mora takoj v posteljo in v takem stanju se ji potem prikazujejo razne vizije. Čeprav nuna nima nobene posebne izobrazbe, vendar na dolgo in široko opisovati svoje pogovore s svetniki in Materjo Božjo. Zadnje dni je padla v globoko spanje, iz katerega je doslej še niso mogli prebuditi. Samostanska prednica je o vsem obvestila cerkvene oblasti. Sam kardinal Mercier se je odpravil v samostan, da preišče zadevo. Vse se drži v strogi tajnosti, dokler preiskava ne bo popolnoma dovršena. Kardinal Mercier se najbrž boji, da je skrivnostna nuna v zlahti z — »vodiško Johanco«. Slepčarjev in sleparic se seveda nikjer na svetu ne manjka.

× Angleški prestolonaslednik in svetnik. Povodom nedavne zaroke angleškega vojvode Jorka, ki je bil svatovski kum pri našem kralju Aleksandru, je začela angleška javnost mnogo razpravljati o vprašanju, zakaj se neki angleški prestolonaslednik princ Waleški nikakor ne more odločiti za zakon. Saj je vendar fant od fare in dozorel je menda tudi že s svojimi tridesetimi leti. In so začeli šepetati, da je prestolonaslednik sklenil ostati samski, kakor sta to storila kraljica Elizabeta in Edvard VI. Toda tej vesti nikdo ne verjame, ker je v Londonu javna tajnost, da je prestolonaslednik goreče zaljubljen v dve lepi devojki iz dveh starih plemenitih rodbin. Obe ima enako rad in se ne more odločiti ne za eno ne za drugo. Vrhu tega si ne upa pred starše, ki bi gotovo nasprotovala njegovi zvezi z nekraljevsko princeso. Hude skrbi tarejo angleškega prestolonaslednika. Zato bo menda navzlic dvojni ljubezni ostal — samec.

× Najmlajši časnikar na svetu. Kdo je najmlajši časnikar na svetu? To vprašanje je postavil neki angleški list in v kratkem prejel v odgovor pismo dveh štirinajstletnih mladencev, ki sta seveda Amerikanca in izdajata svoj časopis »Mladi rod«. Prepričana sta, da sta najmlajša glasnika javnega mnenja. Pa kmalu ju je prekosil tretji, tudi amerišanske krvi, a še mlajši let. Piše se Harry Sharp, dopolnil je celih dvanajst let in živi v Bostonu, kjer že osem mesecev izdaja dva lista. Piše, uroja in tiska ju sam na pisalnem stroju. Naklada njegovih dveh listov seveda ne dosega angleških dnevnikov, ki izhajajo v milijonskih izvodih. Zaenkrat zmore komaj še po dvanajst števil in že to je za začetek veliko. Nadarjen pa je in ima trdno voljo, zato je njegova največja želja, da svoj list poveča na trideset izvodov, ker ga dnevno nadlegujejo novi naročniki, večinoma njegovi strici in tetke. Bog mu daj srečo, temu našemu najmlajšemu časnikarskemu tovarišu!

× Senatorji umirajo. Senatorji, to so državni očetje francoske republike. So samo sivi in izkušeni možje, tvorijo takozvano senatorsko zbornico parlamenta, kjer se sestajajo k posvetovanjem in sklepajo o novih državni zakonih. Ker so že umerjeni in hladnokrvni, popravljajo pogoške in nedostatke vročokrvnega parlamenta. Namenjena pa jim je žalostna usoda: da namreč zaradi visokih let naglo umirajo. Kakor poročajo francoski listi, je samo poslednja dva meseca umrlo v Parizu 15 senatorjev. Zima jih pobira. Za-

mliniv pa so podatki o vzrokih njihove smrti. Med 15 senatorji jih je namreč 12 umrlo zaradi želodčnega raka. Sploh se rak dandanes na Francoskem imenuje »senatorska bolezen«. In že so se tudi našli zdravniki, ki trdijo, da je rak v zvezi s politiko... To omenjamo v premislek klerikalnim kandidatom, ki imajo zaenkrat nedvomno še zdrave želodčke!

Ženski kofiček

V kuhinji red! Gospodinja, ki hoče kako kuhinjsko opravilo čim prej opraviti, mora imeti v kuhinji red. Vsaka stvar mora biti na svojem mestu in vse mora biti lepo in snažno. Mnoge gospodinjice brskajo, kadar kuhajo, ure in ure po kuhinji, pa ne pridejo nikamor, ker morajo iskati zdaj sladkor, zdaj sol, zdaj posodo, zdaj to, zdaj ono, ker ne vedo, kam so zadevni predmet založile. Imejte v kuhinji red, ker red je čas in čas je zlato!

Kolcanje pri dojenčkih ni prav nič nevarno, kakor domnevajo mnoge matere, tudi ne v primeru, da povzroča bljuvanje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Sava. Pošljite tudi nam!

Žetate. Najboljše je, če se obrnete na odvetnika, da vam dá svet. Odvetniku morate točno razložiti vso zadevo.

Prapreče pri Lukovici. Pisma s 3 in 4 iz fantovskega življenja še nismo prejeli. Ali se je izgubilo? Ostalo v današnji številki. Drugo še pride.

SLABOST? SLABO SPANJE? Nervoznost? Mržnja do dela? Ali se večkrat pojavljajo različne boli? Dober prijatelj v takih slabih dneh je pravi Fellerjev Elzaflud! Dobro služi za umivanje in obkladke, ravno tako kot kosmetikum za usta, glavo, kožo! Močnejši, izlatnejši in bolj delujoči kakor francosko žganje! Z zavojnico in poštino 3 dvojnat ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev in 5% doplačila razpošilja: Lekarinar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 360, Hrvatsko.

Bremen - New York

Direktna zveza s krasnimi ameriškimimi vladnimi parniki. Napreko-
ljlvi po udobnosti, čistosti in po izborni oskrbi.
Hitre in verne ladje.

„George Washington“	„America“
„President Roosevelt“	„President Harding“

Zahtevajte podobna pojasnila in brodar. list št. 285.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, Palata Beogradske Zadrugo

Prava sredstva lepote, katera drže, kar obečajo!

Že 23 let v vseh deželah preizkušena, hvalec in priljubljena so prava Elza-lepota pospešujoča sredstva lekaruara Fellerja.

ELZA-OBRAZNA POMADA

zanesljivo varstvo proti solnčnim pegam, solnčni opeklini, Haam, hrupovi koži, odstrani zajedavce, ogrca, nabore in vsakovrstne nečistosti kože. 2 velika porcelanasta lončka s pakovanjem in poštino 35 Din.

ELZA-LILIJINO MLEČNO MILO

najmilijšo in najtinejšo milo lepote! Ideal vseh mil! Popolnoma neškodljivo, se jako dobro peni in je milga finega duha. 4 velika kose s pakovanjem in poštino 35 Din.

ELZA-POMADA ZA RAST LAS

krepi kožo na glavi, razraščanje las, lomljenje in cepljenje las, prout lo presno osive osti. 2 velika porcelanasta lončka s pakovanjem in poštino 35 Din.

En poizkus zadosti o, da tudi vi rečete:

To je ono pravo!

Isti v vseh poslovnitah samo pravo Elza preparate od lekaruara Fellerja.

Različno: Lilijno milo 6 Din; obrazna 3 Din; najtinejši Mega-Puder det. Klugera v velikih originalnih škatlah 15 Din; najtinejši zobni prašek „Hoga“ v patent-dozah 10 Din; puder za dame v vrečkah 2 Din; zobni prašek v škatli 3 Din; v vrečkah po 2 Din; sacnet (džava) za perilo 3 Din; šampon za las 2 Din; rumenilo za obraze, 12 p. smov 12 Din; najtinejša pastena od 10 D a dalje; cvet za lase 20 Din; Elza-kosmetično milo 5 Din. Za različne predmete se pakovanje in poština posebej racuna.

Na vse goraje cena se računa za sedaj 5%, dostavlja. Naročila pisma s adresirani na:

EUGEN V. FELLER, lekarinar, Stubica-Donja, Elzatrž št. 360, Hrvatsko.